

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Кафедра ботаніки та методики викладання природничих дисциплін

ДЯЧУК ВІКТОРІЯ ВАЛЕРІЇВНА

**ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА ЇХ
ВИКОРИСТАННЯ НА УРОКАХ ІНТЕГРОВАНОГО
КУРСУ «ЗДОРОВ'Я, БЕЗПЕКА ТА ДОБРОБУТ»**

На правах рукопису

Спеціальність: 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)

Освітньо-професійна програма Середня освіта. Біологія, природознавство,
здоров'я людини

Робота на здобуття освітнього ступеня «Магістр»

Науковий керівник:

ІВАНЦІВ ОКСАНА ЯРОСЛАВІВНА

Кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри ботаніки та методики

викладання природничих наук

РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАХИСТУ

Протокол № _____

Засідання кафедри ботаніки і

Методики викладання природничих наук

від _____ 202_ р.

завідувач кафедри

к. б. н. Зінченко М. О. _____

Луцьк – 2023

Дячук В. В. Інтерактивні методи навчання та їх використання на уроках інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут» / В. В. – Дячук. Луцьк, 2023. - 79 с.

Інтерактивні методи навчання та їх використання на уроках інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут»

Анотація. Інтерактивні методи навчання – це такі підходи до освіти, які активно залучають учнів до навчального процесу, сприяють глибокому засвоєнню матеріалу, а також збільшенню зацікавленості та мотивації учнів. Вони досить поширені на уроках, оскільки їх можна використовувати на різних етапах, а головна ідея полягає в тому, щоб створити навчальне середовище, де учні можуть активно взаємодіяти один з одним і вчителем. Цей підхід допомагає підготувати учнів до вимог сучасного освітнього середовища, де співпраця, критичне мислення та активна участь стають ключовими компетенціями.

У першому розділі проаналізовано сутність соціальної і здоров'язбережувальної освітньої галузі, розглянуто нормативні документи та структуру модельних програм, а також проаналізовано літературні джерела та методи і прийоми роботи на уроці.

Другий розділ містить характеристику матеріалів та методів дослідження, а також положення методик та їх умови.

Третій розділ містить в собі критеріальну оцінку засвоєння учнями наукових понять за допомогою інтерактивних технологій, а також аналіз ефективності впровадження інтерактивних методів під час вивчення інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут» в КЗ «Гімназія села Ласків». Розглянуто шляхи покращення інтерактивних методів навчання шляхом використання цифрових технологій.

Робота виконана на 79 сторінках машинописного тексту, вміщає у собі 6 таблиць. Загальні висновки з проведених досліджень наведені вкінці роботи, перед списком використаної літератури (56 джерела).

Ключові слова: інтерактивні методи навчання, методика, мотивація, технології.

Diachuk, V. V. "Interactive Methods of Teaching and Their Use in the Lessons of the Integrated Course "Health, Safety and Welfare". Lutsk, 2023. - 79 p.

Interactive Teaching Methods and Their Use in the Lessons of the Integrated Course "Health, Safety and Well-Being"

Summary. Interactive teaching methods are approaches to education that actively involve students in the learning process, contribute to the deep assimilation of the material, as well as increase the interest and motivation of students. They are quite common in the classroom because they can be used at different stages, and the main idea is to create a learning environment where students can actively interact with each other and the teacher. This approach helps prepare students for the demands of today's educational environment, where collaboration, critical thinking, and active participation become key competencies.

In the first section, the essence of the social and health-saving educational sector is analyzed, regulatory documents and the structure of model programs are considered, as well as literary sources and methods and techniques of work in the classroom are analyzed.

The second section contains a description of the materials and methods of research, as well as the provisions of the methods and their conditions.

The third section contains a criterion assessment of students' mastery of scientific concepts with the help of interactive technologies, as well as an analysis of the effectiveness of the implementation of interactive methods during the study of the integrated course "Health, Safety and Well-being" in the MI "Gymnasium of the village of Laskiv".

The fourth section examines ways to improve interactive learning methods through the use of digital technologies.

The work is made on 79 pages of typewritten text, contains 6 tables. General conclusions from the research are given at the end of the work, before the list of references (56 sources).

Keywords: interactive teaching methods, methodology, motivation, technologies.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ	7
1.1. Сутність інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут» та його складові	7
1.2. Формування наукових понять під час вивчення інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут»	12
1.3. Проблема класифікації інтерактивних методик	17
1.4. Методи і прийоми роботи на уроці	24
РОЗДІЛ II. МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	31
2.1. Матеріали дослідження	31
2.2. Методи дослідження.....	34
РОЗДІЛ III. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ	38
3.1. Аналіз ефективності впровадження інтерактивних методів під час вивчення інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут»	38
3.2. Критеріальна оцінка засвоєння учнями наукових понять за допомогою інтерактивних методів	57
3.3. Покращення використання інтерактивних методів шляхом використання цифрових технологій	60
ВИСНОВКИ.....	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	73
ДОДАТКИ.....	79

ВСТУП

Актуальність роботи. У сучасному світі, який характеризується стрімкими темпами розвитку науки і технологій, особливо актуальним є питання формування у молоді наукового світогляду та навичок критичного мислення. Ці завдання можна вирішити шляхом використання інтерактивних методів навчання, які дозволяють зробити навчальний процес більш цікавим і захоплюючим, а також сприяють активній участі учнів у його процесі.

Інтерактивні методи навчання - це комплекс методів і прийомів, які дозволяють залучити учнів до активного засвоєння знань і формування навичок. Вони засновані на взаємодії учнів з учителем, один з одним, а також з навчальним матеріалом.

Серед інтерактивних методів навчання можна виділити такі, як:

- Групова робота: учні об'єднуються в групи для виконання спільного завдання.
- Дискусії: учні обговорюють певну тему, аргументуючи свою точку зору.
- Проблемні ситуації: учні повинні самостійно знайти рішення поставленої проблеми.
- Ситуаційні завдання: учні повинні застосувати отримані знання в реальній ситуації.

Мета даної магістерської роботи полягає в дослідженні впливу інтерактивних методів навчання на рівень зацікавленості та мотивації учнів до знань та результативності формування наукових понять під час вивчення інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут».

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі **завдання**:

1. Проаналізувати науково-педагогічну літературу з метою визначення рівня дослідженості проблеми використання інтерактивних методів навчання при вивченні курсу «Здоров'я, безпека та добробут».
2. Розробити методiku оцінки рівня зацікавленості учнів до знань та результативності формування наукових понять.

3. Провести експериментальне дослідження з метою визначення впливу інтерактивних методів навчання на рівень мотивації учнів до знань та результативності формування наукових понять.

Об'єктом дослідження є навчально-виховний процес у середній школі з використанням інтерактивних методів навчання.

Предметом дослідження є вплив інтерактивних методів навчання на рівень зацікавленості, мотивації та результативності формування наукових понять при вивченні курсу «Здоров'я, безпека та добробут».

Новизна дослідження. У роботі запропоновано методикку оцінки рівня зацікавленості та мотивації учнів до знань та результативності формування наукових понять, яка дозволяє визначити вплив інтерактивних методів навчання на ці показники.

Практичне значення. Результати дослідження можуть бути використані в педагогічній діяльності вчителів при викладанні курсу «Здоров'я, безпека та добробут» у середній школі, а також студентами та методистами у практичній діяльності.

Апробація результатів та публікації: наукове дослідження було опубліковане на VII Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених, студентів та аспірантів «Актуальні проблеми розвитку природничих та гуманітарних наук» (м. Луцьк, 2023) відображено у публікації «Інтерактивні методи навчання на уроці біології».

Структура роботи. Дипломна робота викладена на 75 сторінках машинописного тексту, включає вступ, чотири розділи, висновки та список літературних джерел, додатки. Робота містить 6 таблиць. В роботі є посилання на 56 праці, опублікованих кирилицею та латиницею.

РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Сутність інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут» та його складові

Соціальна і здоров'язбережувальна освітня галузь — це така сфера навчання, метою якої є формування компетентностей, що сприяють соціальній і міжособистісній взаємодії, розвитку й збереженню здоров'я і безпеки через самоусвідомлення, вміння вчитися, підприємливість, професійну соціалізацію особистого життя для власного й суспільного добробуту.

Здійснення соціальної та здоров'язбережувальної освітньої галузі проводиться у відповідності до чинних нормативних документів. Основними документами, які забезпечують досягнення учнями/ученицями визначених результатів навчання, передбачених Державним стандартом загальної середньої освіти, є освітня програма закладу загальної середньої освіти та модельні навчальні програми. Важливо відзначити, що педагоги повинні також враховувати такі нормативні документи у своїй діяльності:

1. Національна стратегія розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі (схвалено Указом Президента України від 25 травня 2020 року № 195/2020). Завдання цієї стратегії полягає у формуванні учасників освітнього процесу гігієнічних навичок та засад здорового способу життя, зокрема звичок здорового харчування, фізичної активності та безпечної комунікації.

2. Національний план заходів щодо неінфекційних захворювань для досягнення глобальних цілей сталого розвитку (затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 26 липня 2018 р. № 530-р). Завдання цього плану полягає у формуванні освітніх матеріалів з питань пропагування здорового способу життя та профілактики неінфекційних захворювань у навчальних програмах [26].

Зміст соціальної та здоров'язбережувальної галузі реалізується через інтегрований курс «Здоров'я, безпека та добробут» у 5-9 класах та курси

«Етика», «Культура добросусідства» та інші курси морального спрямування у 5-6 класах, а також курс «Підприємництво і фінансова грамотність» у 7-9 класах. Учні можуть обирати один із цих предметів (наприклад, «Етика» або «Культура добросусідства»), або вони можуть вивчатись у межах інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут».

У Додатку 16 до Державного стандарту базової середньої освіти визначено вимоги щодо обов'язкових результатів навчання учнів у соціальній і здоров'язбережувальній освітній галузі згідно з циклом навчання, поділеним на 4 групи:

1. Турбота про особисте здоров'я і безпеку, уникання факторів ризику, реагування на чинники та діяльність, яка може становити загрозу для життя, здоров'я, добробуту власного та інших осіб.
2. Визначення альтернатив, прогнозування наслідків, прийняття рішень на користь власної безпеки та безпеки інших осіб, здоров'я та добробуту.
3. Обґрунтований вибір здорового способу життя, аналіз і оцінка наслідків і ризиків.
4. Підприємливість та етична поведінка для поліпшення здоров'я, безпеки і добробуту [11].

Важливо відзначити, що автори модельних навчальних програм перетворюють орієнтири, встановлені Державним стандартом, в очікувані результати навчання, яких слід досягти до завершення циклу навчання. Тому завдання вчителя полягає в створенні умов на уроках відповідної тематики для поступового наближення учнів до досягнення цих результатів.

На основі Державного стандарту базової середньої освіти були розроблені модельні навчальні програми. Ці програми були створені відповідно до переліку модельних навчальних програм для 5-9 класів загальної середньої освіти, визначених у Типовій освітній програмі для базової школи. Наразі існують п'ять модельних навчальних програм інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут,» які рекомендовані Міністерством освіти і науки України (згідно з наказом Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795) [33].

На основі обраної модельної навчальної програми інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут,» педагог розробляє навчальну програму, яка підлягає затвердженню на рівні закладу освіти. Важливо відзначити, що поєднання різних модельних навчальних програм у одній навчальній програмі не є припустимим.

У процесі створення навчальної програми педагогу рекомендується звернути увагу на наступні аспекти:

1. Навчальна програма повинна містити опис результатів навчання учнів з інтегрованого курсу в обсязі, який не менше, ніж визначено відповідною модельною навчальною програмою. У разі потреби очікувані результати навчальної діяльності можна конкретизувати.

2. У навчальній програмі слід вказати кількість годин, необхідну для проведення послідовності досягнення результатів навчання учнів з інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут» за розділами (модулями) та темами.

3. Навчальна програма також може містити проблемні питання та визначати базові знання, які передбачені Державним стандартом базової середньої освіти (ядро знань освітньої галузі). На ці знання буде акцентована увага під час вивчення певних тем [23].

Для створення навчальної програми інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут,» можна скористатися онлайн-сервісом «Конструктор навчальних програм» (Цей сервіс дозволяє педагогу створити навчальну програму за обраними параметрами та автоматизує облік очікуваних результатів навчальної діяльності).

На сайті Міністерства освіти і науки України у розділі соціальної та здоров'язбережувальної галузі було представлено 5 модельних навчальних програм різних авторів. Детально ознайомившись та проаналізувавши кожну, я зупинила свій вибір на модельній навчальній програмі «Здоров'я, безпека та добробут» 5-6 клас автора Олени Шиян та ін. Відповідно до цієї модельної програми була розроблена навчальна програма за якою учні навчаються вже

другий рік. Також учні 5-6 класів навчаються за підручниками автором яких є Олена Шиян та ін. Працювати за цією програмою легко, а підручник побудований грамотно, в ньому є цілком зрозумілий матеріал, який не потребує того, щоб учні ще додатково для роз'яснення шукали відповіді на питання. Оскільки КЗ «Гімназія села Ласків» не забезпечена паперовими підручниками, то я, вчитель, та учні 5 і 6 класу вимушені користуватися електронними підручниками. За час навчання і роботи з ними, можу зробити висновок, що це особливих незручностей на уроці під час вивчення теми не додає, але на думку дітей та їх батьків, звичайно ж паперові підручники були б кращі.

Інтегрований курс «Здоров'я, безпека та добробут» має 35 уроків на рік, відповідно це 1 урок в тиждень. Параграф підручника побудований так, що включає в себе багато змістовної інформації та роз'яснень, визначення, цікаві та доречні малюнки, завдання, посилання, моделювання ситуацій, створення та заповнення таблиць і т.д. ввикористання

У процесі навчання інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут» рекомендується надавати перевагу активним та інтерактивним методам навчання. Це можуть бути творчі та гнучкі форми організації навчальної діяльності, які базуються на активній співпраці всіх учасників освітнього процесу, такі як робота в групах, обговорення, мозкові штурми, розробка ментальних карт, сюжетно-рольові ігри, екскурсії, моделювання розв'язання проблем, дослідження, практичні роботи, проектна діяльність і т. д. Для цього можна використовувати мобільні робочі місця, які легко адаптуються для групової роботи. Також, наявність спеціального місця для демонстрації учнівських робіт і використання технічних засобів, таких як проектор, плазмовий телевізор, ноутбук або комп'ютер з доступом до Інтернету, може покращити якість навчання.

Державний стандарт базової середньої освіти ґрунтується на принципах компетентнісного підходу до навчання. У додатках визначено компетентнісний потенціал соціальної та здоров'язбережувальної галузі [1]. Під час моделювання уроку, педагог визначає, на яке формування компетентностей та їхніх складових

буде зосереджена його педагогічна увага в рамках конкретного навчального матеріалу. Слід відзначити, що процес формування компетентностей відбувається системно протягом вивчення всього інтегрованого курсу, тому вимога адміністрації, що передбачає формування всіх 11 компетентностей протягом одного уроку, є неприпустимою на нашу думку [16].

Основним інструментом впровадження компетентнісного підходу є завдання, спрямовані на розвиток компетентностей. Важливо пам'ятати одне з головних правил створення таких завдань: учень повинен розуміти, що завдання стосується його особисто, має відношення до нього та його близьких. Тільки завдання, які мають особистий зміст для учня, допомагають досягнути освітньої мети. При конструюванні компетентнісно-орієнтованих завдань вчителю варто враховувати особливості та змістове наповнення структурних елементів завдання, а також знати та уникати можливих недоліків у формулюванні.

1.2. Формування наукових понять під час вивчення інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут»

Модельна навчальна програма «Здоров'я, безпека та добробут» для 5-6 класів (інтегрований курс) була розроблена з використанням Державного стандарту базової середньої освіти з 2020 року, а також з урахуванням Державного стандарту початкової освіти з 2018 року та положень «Концепції Нової української школи» з 2016 року.

Головною метою інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут» в якості складової соціальної та здоров'язбережувальної освітньої галузі є розвиток особистості учнів, здатної до самоусвідомлення, гармонійної соціальної та міжособистісної взаємодії, спрямованої на збереження власного здоров'я та здоров'я інших осіб, забезпечення безпеки, виявлення підприємливості та професійної орієнтації для досягнення власного та суспільного добробуту [17].

Під час розробки Програми були визначені наступні завдання для цього предмета:

1. Виховання учнівського ставлення до свого здоров'я, безпеки та добробуту, розвиток ціннісного сприйняття здорового способу життя.
2. Формування умінь визначати альтернативи та ризики, прогнозувати наслідки та приймати рішення, які сприяють власній безпеці та безпеці інших осіб, здоров'ю та добробуту.
3. Розвиток навичок самостійного навчання та бажання самопізнання як засобу підвищення рівня добробуту та збереження здоров'я.
4. Сприяння індивідуальному розвитку підприємливих якостей та поведінки свідомого споживача [1].

Предмет «Здоров'я, безпека, добробут» є логічним продовженням інтегрованого пропедевтичного курсу «Я досліджую світ» у початковій школі, який у 5–9 класах реалізується у окремих предметах. Програма побудована на принципі поступового розширення та доповнення змісту понять. Питання, які розглядаються в 5-6 класах, будуть більш докладно вивчатися у 7-9 класах.

Концентричний підхід реалізується через міжтематичну інтеграцію та поступове вивчення змістових ліній, що допомагає підвищити складність матеріалу, актуалізувати його, повторювати і закріплювати, сприяючи формуванню ключових компетентностей і відповідних навичок та ставлень, які визначені у Додатку 15 Державного стандарту базової середньої освіти [12].

Під час опанування навчальної програми, учні засвоюють основні категорії та поняття предмета, які формують логічну складову базових знань у галузі освіти. Основним принципом концепції побудови програми в адаптаційному циклі базової середньої освіти для 5-6 класів є поступовий рух дитини від внутрішнього «Я» до досягнення гармонійної та безпечної взаємодії з оточуючим світом, встановлення відносин у спільноті та суспільстві загалом.

Змістова структура курсу за модельною програмою автора Олени Шиян для 5 і 6 класу адаптаційного періоду представлена у вигляді таблиці 1.1.

Таблиця 1.1.

Змістова структура курсу

Модулі	5 клас	6 клас
Модуль 1.	Добробут.	Суспільний добробут.
Модуль 2.	Добробут і уміння вчитися.	Добробут і уміння вчитися.
Модуль 3.	Добробут і особиста безпека.	Добробут і безпека в соціумі.
Модуль 4.	Добробут і особисте здоров'я. Розділ 4.1. Фізичне здоров'я і фізичний розвиток. Розділ 4.2. Емоційне здоров'я та етична поведінка.	Добробут і громадське здоров'я.
Модуль 5.	Добробут і підприємливість.	Добробут, співпраця і спілкування.
Модуль 6.		Добробут і підприємливість. Розділ 6.1. Підприємливість і фінансова грамотність. Розділ 6.2. Волонтерство.

Структура інтегрованого курсу ретельно організована для забезпечення послідовності і логічного переходу вивчення тем від 5 до 6 класу. Враховано міжпредметні зв'язки з іншими предметами в соціальній та здоров'язбережувальній галузі, а також міжгалузеві зв'язки з природничими, громадянськими, історичними, мовно-літературними, математичними, інформатичними та технологічними галузями.

У кожній змістовій лінії є основні теми, які розкриваються підтемами. Глибина і обсяг вивчення матеріалу, а також організація навчальної діяльності адаптуються для відповідності психологічним і пізнавальним особливостям учнів на кожному етапі [13].

Розподіл годин у програмі має орієнтовний характер і може змінюватися за наявності потреб, матеріально-технічних умов, інших факторів. Учитель може самостійно розглядати та коригувати обсяг годин, присвячений вивченню окремих розділів програми, і навіть порядок їх вивчення. Важливо, щоб програма сприяла активній навчально-пізнавальній діяльності учнів через використання різноманітних методів і форм роботи, таких як робота в групах, обговорення, дослідження, проекти, практичні завдання та інші.

Ведучим принципом інтегрованого курсу є «навчання через дію». Для досягнення цієї мети на уроках важливо:

1. Створити сприятливу атмосферу для вільного спілкування та змінити роль вчителя з метою стимулювання самостійної активності учнів.
2. Надавати перевагу інтерактивним формам та методам навчання, таким як дослідження, проєктування, моделювання, аналіз ситуацій, сюжетно-рольові ігри, командна робота і т. д.
3. Розвивати вміння працювати з інформацією, включаючи пошук, перевірку, аналіз, інтерпретацію, переформатування, оцінювання, подання та зберігання, зокрема на цифрових пристроях.
4. Використовувати такі методи, як «проблемне навчання» та «перевернутий клас», що передбачають самостійне опрацювання нового матеріалу учнями та практичне його закріплення на уроках.

5. Реалізовувати інтерактивні технології, спрямовані на формування системного світогляду та розвиток ключових компетентностей.

6. Проводити заняття на природі, використовуючи реальні об'єкти, артефакти, тренажери тощо для вивчення правил та інструкцій.

7. Сприяти розвитку творчості, ініціативності, підприємливості та відповідальності за власні справи та результати [1].

Засвоєння ключових компетентностей здобувачами освіти буде більш результативним за підтримки з боку батьків чи опікунів, активної співпраці з батьківською громадою та їхньої участі у формуванні сприятливого навчального середовища здоров'язбережувального спрямування. Співпраця педагогічного колективу, дорослих і батьківської громади на основі партнерства є актуальною на всіх рівнях. Зокрема, спільне виконання деяких навчальних завдань вдома разом з дорослими сприяє: підвищенню ролі батьків і опікунів у наданні консультацій, розвитку відкритості та зворотного зв'язку між школою та родиною, збільшенню рівня здоров'язбережувальної компетентності членів сім'ї і підвищенню їхнього переконання у сучасності та якості системи освіти з інтегрованого курсу. В програмі вказано види навчальної діяльності, які можна проводити не лише у класі, але й вдома з допомогою дорослих [8].

Формування наукових понять під час вивчення інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут» у дітей 5-го класу є важливою метою освітнього процесу. У цьому віці діти активно розвивають своє мислення і можуть засвоювати складні поняття. Важливою задачею є надання змоги учням зрозуміти і осмислити такі поняття, як здоров'я, безпека та добробут на науковому рівні.

Для досягнення цієї мети можна використовувати наступні підходи:

1. Використання доступних мовних засобів: Педагоги можуть пояснювати поняття, використовуючи доступну для дітей мову і приклади з їхнього повсякденного життя. Наприклад, пояснити, що означає «здоров'я», можна, порівнюючи його з тим, як вони відчують себе, коли їм добре, і коли вони хворіють.

2. Графічні засоби: Використання схем, малюнків, ілюстрацій може допомогти дітям краще уявити поняття здоров'я, безпеки та добробуту.

3. Інтерактивні методи: Залучення дітей до обговорення та обміну думками про ці поняття може сприяти їхньому кращому розумінню. Можна організовувати групові дискусії, дебати та проекти, де діти можуть самостійно досліджувати ці теми.

4. Приклади з життя: Розповіді та історії з життя можуть ілюструвати поняття здоров'я, безпеки та добробуту. Наприклад, розповісти про те, як здорове харчування сприяє зміцненню здоров'я, чи як правила безпеки допомагають уникнути травм [56].

Загалом, формування наукових понять у дітей 5-го класу в інтегрованому курсі «Здоров'я, безпека та добробут» вимагає терпіння, вдумливості та використання різних методів, щоб зробити ці поняття доступними та зрозумілими для них.

1.3. Проблема класифікації інтерактивних методик

Спроби класифікації інтерактивних методів навчання різноманітні. Ці спроби представлені в роботах таких авторів, як Л. Н. Вавилова, Т.Н. Добриніна, Е.Я. Голант, О. А. Голубкова, В. В. Гузев та інші. Проте, при розгляді цих різних класифікацій інтерактивних методів виникає кілька проблем.

По-перше, досі не було створено повної і однозначної класифікації інтерактивних методів навчання.

По-друге, існує відсутність чіткого розмежування між інтерактивними і активними методами навчання. Один і той же метод може відноситися як до активних, так і до інтерактивних, що викликає плутанину в термінології.

По-третє, існуючі класифікації інтерактивних методів навчання не враховують такої важливої функції, як самореалізація учня.

Наприклад, Г.С. Харханова класифікує інтерактивні методи на основі формування мотивації конфлікту на три групи, в залежності від спектра можливостей: інтерактивні методи навчання з широким, середнім і вузьким спектром можливостей [44].

Е. Я. Голант вперше класифікує методи навчання за мірою включеності тих, хто навчається в навчальну діяльність. Пасивні методи навчання вона називає «нетрудові методи готових знань», активні методи - «інтенсивні, активно-трудові» [60].

В.В. Ніколін та Г.С. Кулініч визначають класифікацію ігрових інтерактивних методів навчання в географічній освіті залежно від їх функціонального призначення. Вони виділяють ігри з правилами, такі як настільні, рухливі та комп'ютерні ігри, а також творчі ігри, включаючи ролеві ігри, ігри-змагання та комп'ютерні ігри. З точки зору дидактичних цілей, ігри можуть бути спрямовані на вивчення нового матеріалу, перевірку знань або закріплення та узагальнення вивченого матеріалу [51].

О.А. Голубкова та А.Ю. Прилепо класифікують інтерактивні методи навчання на основі їх комунікативних функцій. Вони розрізняють дискусійні методи, такі як діалог, групова дискусія, припрацювання та аналіз життєвих

ситуацій, ігрові методи, включаючи дидактичні ігри, творчі ігри, рольові ігри, ділові ігри, організаційні діяльнісні ігри та контрігри, а також психологічні методи, такі як сенситивний і комунікаційний тренінг та емпатія [28].

Т.С. Паніна та Л.Н. Вавилова розділяють інтерактивні методи навчання на три групи залежно від їх призначення: дискусійні методи, ігрові методи та тренінгові методи. До дискусійних методів вони відносять діалог, групову дискусію та розбір ситуацій з практики. Ігрові методи включають дидактичні творчі ігри, рольові ігри, ділові ігри, організаційні ігри та інші. Тренінгові методи включають комунікативні тренінги, тренінги сенситивності та інші психологічні методи [49].

Отже, існують різні підходи до класифікації інтерактивних методів навчання, і важливо враховувати їх у контексті освітнього процесу для зрозуміння та вибору найбільш відповідних методів для конкретної навчальної ситуації.

Всі ці класифікації враховують функціональні аспекти інтерактивних методів навчання, але не враховують таку важливу роль, яку відіграє самореалізація особистості. У контексті середовища «учень - учень - вчитель» можна провести поділ інтерактивних методів навчання на ігрові та неігрові.

Ігрові інтерактивні методи навчання включають такі підходи:

1. Імітаційні методи, до яких належать рольові ігри, ігри-драматизації та рольові дискусії.
2. Навчальні ділові ігри, які поділяються на операційні та імітаційні ділові ігри [39].

Неігрові інтерактивні методи навчання включають такі підходи:

1. Діалогічні методи взаємодії, такі як дебати, диспути, відкриті форуми, різні види дискусій (наприклад, «Круглий стіл», проблемна дискусія, експрес-дискусія, «Акваріум», «Ліберальний клуб», текстова дискусія).
2. Методи автентичного оцінювання досягнень учнів, як наприклад портфоліо [57].

Також імітаційні методи активного навчання можуть бути поділені на ігрові та неігрові. До ігрових відносять проведення ділових ігор, ігрового проектування та інші подібні методи. До неігрових входить аналіз конкретних ситуацій та рішення ситуаційних завдань.

Методи активного навчання можуть бути використані на різних етапах навчального процесу:

Перший етап - первинне оволодіння знаннями, де можуть використовуватися проблемні лекції, евристичні бесіди, навчальні дискусії та інші методи.

Другий етап - контроль знань та їх закріплення, де можна використовувати колективну розумову діяльність, тестування та інші методи.

Третій етап - формування професійних умінь, навичок на основі знань і розвиток творчих здатностей, можливе використання модельованого навчання, ігрові й неігрові методи [6].

На рисунку «Універсальні методика інтерактивного навчання» визначені найбільш популярні. (рис.1.1.)

Рис.1.1. Універсальні методи інтерактивного навчання.

Технології колективно-групового навчання передбачають одночасну спільну (фронтальну) роботу всього колективу, де учні обговорюють питання

разом. Ця практика широко використовується, часто в поєднанні з іншими методами. Її головною метою є розкриття складних або проблемних аспектів навчального матеріалу, залучення уваги учнів до важливих питань, стимулювання інтересу до навчання, та активізація вже засвоєних знань.

Один з варіантів цієї технології - «Мікрофон», дозволяє кожному учаснику висловлювати свою думку або відповідати на питання по черзі. Це сприяє рівноцінному участию кожного та сприяє удосконаленню навичок виразності та переконливого мовлення [22]. Також, перевага цього методу в тому, що його можна використовувати на різних етапах уроку.

Ще однією важливою методикою є «Незакінчені речення», яка часто використовується разом з «Мікрофоном». Вона дозволяє учням більш докладно висловлювати свої думки та порівнювати їх з іншими, сприяючи кращому розумінню та аналізу питань.

«Мозковий штурм» - це ще один метод колективного обговорення, який використовується для генерації різних рішень щодо конкретної проблеми.

«Навчаючи – учусь» застосовується для вивчення матеріалу та спільного обміну знаннями між учнями. Він підвищує мотивацію до навчання та активізує інтерес до предмету [43]. Одного разу, я спробувала цей метод так: запропонувала учням побути у ролі вчителя, щоб вони повністю провели урок. Для цього я обрала, на мою думку, одну з неважких тем «Мої інтереси та захоплення» у 5 класі у першому півріччі 2023 року, розподілила матеріал між учнями та детально пояснила що і як вони мають робити. Кожен учень виходив замість вчителя та активно співпрацював із класом відповідно до своїх завдань, я була у ролі учня. Учням в результаті такий вид роботи дуже сподобався і вони хотіли так спробувати ще. Оскільки з курсу передбачено 35 годин на навчальний рік, то на мою думку, таку форму роботи можна використовувати 1-2 рази на рік, а також можна пробувати на інших предметах, наприклад, на уроці «Пізнаємо природу», оскільки там 70 годин на рік та ін.

«Ажурна пилка» (також відома як «Мозаїка» або «Джиг-соу») - це метод, що використовується для створення навчальної ситуації, в якій учні працюють

спільно з метою засвоєння великої кількості інформації за короткий час. Цей метод є ефективним і може замінювати лекції у випадках, коли необхідно передати початкову інформацію перед проведенням основного уроку або доповнює його. Він стимулює учнів допомагати один одному у навчанні та сприяє активному навчанню.

Аналіз ситуацій необхідний там, де розуміння певних понять залежить від аналізу конкретних ситуацій. Учні можуть аналізувати такі ситуації індивідуально, у парах, в групах або колективно. Цей аналіз вимагає певного підходу та алгоритму. Ця технологія навчає учнів ставити запитання, розрізняти факти від думок, виділяти важливі та другорядні аспекти, аналізувати та приймати рішення.

«Вирішення проблем» або «Дерево рішень» - метод, спрямований на навчання учнів самостійно розв'язувати проблеми та приймати колективні рішення. Він допомагає дітям аналізувати та краще розуміти механізми прийняття складних рішень [37].

Ділова гра, як метод активного навчання, є одним з найбільш ефективних активних методів. Педагогічна сутність ділової гри полягає в активізації мислення учнів, підвищенні самостійності, внесенні творчості в навчання, стимулюванні самостійності та саморозвитку.

Дискусійні методи набули популярності ще зі стародавніх часів і зазвичай вони використовуються для обговорення різних питань. Предметом дискусії можуть стати не лише академічні питання, але й моральні аспекти та взаємини між учасниками групи. Крім того, ці методи несуть важливий виховний зміст.

Серед різних технологій для обробки дискусійних питань виділяють такі:

1. Метод ПРЕС спрямований на навчання учнів створювати та висловлювати аргументи виразно та стильно, переконувати інших. Використовуючи цей метод, я побачила результат лише після певного часу його використання. Тому що раніше під час вираження думки з дискусійного питання учні викрикували та могли перебивати одне одного, а з використанням цього

методу стали стриманішими, терплячими та уважнішими до своїх однокласників.

2. Метод «Займи позицію» демонструє різноманітні погляди на вивчену проблему або можливі підходи до її вирішення.

3. Метод «Зміни позицію» дозволяє обговорити дискусійні питання з участю всіх учнів і сприяє розвитку навичок аргументації та активного слухання.

4. «Неперервна школа думок» (Нескінчений ланцюжок) спрямована на розвиток навичок прийняття особистих рішень та вдосконалення умінь аргументувати свої думки.

5. Дискусія є важливим інструментом пізнавальної діяльності, сприяє розвитку критичного мислення, формує навички аргументації та відстоювання своїх поглядів.

6. Дискусія в стилі телевізійного ток-шоу має на меті навчити учнів публічно виступати та обговорювати свої позиції, сприяє розвитку громадянської та особистої активності.

7. Дебати є одним із найбільш складних методів обговорення дискусійних питань і вимагають від учнів глибокого підготовки та публічного обґрунтування своїх позицій.

8. Мозковий штурм (брейнстормінг) - це широко використовуваний метод для генерації нових ідей та рішень щодо наукових і практичних проблем. Він сприяє організації колективної розумової діяльності для пошуку нетрадиційних способів вирішення завдань [13]. З досвіду роботи можу сказати, що учні, незалежно від віку любляють цей метод. При використанні цього методу у нас відсутня критика, приймається велика кількість ідей, навіть якщо вони фантастичні. В основному ідеї учнів засновані на опорних знаннях з теми або раніше здобутих.

Аналізуючи дану класифікацію інтерактивних методів навчання, можна стверджувати, що вона сприяє самореалізації особистості учня. Таким чином, використання в навчальній діяльності розглянутих інтерактивних методів навчання сприяє формуванню ключових компетентностей учня, істотно

підвищує якість освіти і є важливим стимулом загального розвитку. Ми пам'ятаємо, що маємо виховати учнів, які є всебічно розвиненими особистостями, і не просто дати знання з теми, а навчити їх користуватися цими знаннями в майбутньому, тобто застосовувати здобуті знання на уроках на практиці.

1.4. Методи і прийоми роботи на уроці

Запровадження нової української школи потребує багато зусиль у навчанні як вчителів так і учнів. І якщо учні теперішніх 5-6 класів навчалися за такою програмою з першого класу, то вчителі, які довго працюють у школі ще за «старими» методами і правилами традиційної школи, мають перелаштовуватись на новий лад. Тому у своїй роботі необхідно продовжувати розвиватись, проходити різні курси, тренінги, майстер-класи, щоб іти в ногу з часом. Ще 10 років тому інтерактивні методи навчання не були такими популярними як зараз. Особливо коли ефективність освіти залежить від вчителя, від його вміння доцільно підібрати методи і прийоми, які він буде використовувати на уроках, не зважаючи на умови війни та дистанційного навчання.

Метод навчання – це діяльність вчителя з учнями, яка є взаємопов'язаною і спрямованою на засвоєння учнями знань, умінь та навичок. Методів в педагогіці є дуже багато, самі дослідники виокремлюють їх близько п'ятдесяти. До них можна віднести словесні, наочні, практичні методи, методи готових знань, дослідницький метод, репродуктивний, проблемного виконання, частково-пошуковий.

Активні методи навчання – вони мають на меті творче та продуктивне мислення, активізують навчально-пізнавальну діяльність учнів.

Пасивні методи навчання – інформація учнями сприймається на зір або слух.

Традиційні методи навчання – це ті методи, які використовувались раніше та продовжують використовуватись в сучасній практиці.

Інноваційні методи навчання – це послідовне впровадження оригінальних, цікавих способів, прийомів і засобів роботи в освітній процес.

Інтерактивні методи навчання – це комфортні умови, за яких відбувається активна взаємодія учнів, де кожен відчуває себе успішним, важливим, розумним.

Кожен метод можна поєднати з прийомами. Прийом навчання – це частинка методу, його складова. Прийом може поєднувати в собі певні навчальні ситуації, що допомагають досягти проміжну мету якогось конкретного методу.

Ознайомимось із найпопулярнішими методами та прийомами, які використовують у своїй практиці вчителі Гімназії села Ласків, колеги з інших шкіл, та зокрема я під час проведення своїх уроків.

Метод «Гронування»: Цей метод навчання спрямований на активне мислення та вільне висловлення думок студентів щодо певної теми. Він стимулює розвиток мислення, сприяє формуванню зв'язків між концепціями та словами. Під час застосування цього методу обирається ключове слово, поняття або словосполучення, і студенти обирають інші слова, які пов'язані з ними за певними критеріями. Метод «Гронування» може використовуватися на різних етапах навчання, таких як актуалізація знань, перевірка домашнього завдання, введення нового матеріалу та закріплення.

Метод «Діаграма Венна»: Цей метод включає побудову діаграми, де два або більше великих кола частково перекривають одне, створюючи спільну область всередині. Інформацію щодо кожної проблеми або концепції записують у відповідних кругах, і спільна область містить інформацію про всі підкреслені аспекти. Метод «Діаграма Венна» можна використовувати на різних етапах навчання, таких як перевірка домашнього завдання, усвідомлення змісту та закріплення матеріалу.

Метод «Кластер»: Цей метод сприяє розвитку у навчальних учасників навичок графічної організації інформації. Він може бути використаний як інструмент для систематизації вже відомої інформації перед вивченням нової теми. У початковій частині уроку цей метод допомагає актуалізувати опорні знання учнів, зосереджуючи їх на темі уроку. Метод включає в себе виділення смислових одиниць тексту і їх графічне оформлення у певному порядку. На дошці (або в зошитах учнів) створюється модель «сонячної системи», де у центрі «зірка» представляє тему або вихідне поняття уроку, а навколо неї розташовані «планети» - великі смислові одиниці, які необхідно пов'язати лініями з «зіркою», і також з іншими «планетами» та їх «супутниками». Під час роботи над кластером важливо дотримуватися таких правил: записувати всі думки, що приходять на думку, давати волю уяві та інтуїції, працювати, доки не

вичерпається час або ідеї, будувати якнайбільше зв'язків та не обмежувати себе наперед визначеним планом. Аналізуючи отриманий кластер як «поле ідей», можна конкретизувати напрями подальших досліджень теми. Результатом роботи стає структура, яка графічно відображає міркування щодо теми і визначає її інформаційний контекст. Метод «Кластер» можна використовувати на різних етапах уроку: на етапі активації пізнавальної діяльності, на етапі систематизації навчального матеріалу та на етапі рефлексії для підведення підсумків. Цей метод може бути використаний як для індивідуальної, так і для групової роботи. Основна ідея полягає в спробі систематизувати знання з певної проблеми [59].

Метод ментальних карт: Інтелект-карти, також відомі як ментальні карти, є ефективним і зручним інструментом для візуалізації мислення та альтернативного запису інформації. Їх можна використовувати для генерації нових ідей, фіксації ідей, аналізу та систематизації інформації тощо. Ментальні карти мають численні переваги порівняно з традиційними формами конспектування. На відміну від лінійного конспектування, яке організовує інформацію послідовно, ментальні карти дозволяють створити комплексний інформаційний зв'язок. Це досягається завдяки радіальній організації інформації, яка сприяє переходу від лінійного мислення до структурного (системного) мислення. Для роботи з цим методом можна використовувати онлайн-сервіси створення інтелект-карт, такі як MindMeister, PRO-пакет і інші. Ментальні карти можна використовувати на будь-якому етапі уроку [40].

Прийом «Мікрофон»: Цей прийом використовується для узагальнення результатів уроку. Він передбачає те, щоб кожен присутній у групі висловив коротку узагальнену відповідь. Час, виділений на відповідь, обмежений (зазвичай обмежується одним реченням або фразою). «Мікрофон» передається від одного учасника до іншого по черзі, і тільки той, хто тримає «мікрофон», висловлює свою думку.

Прийом «Мозковий штурм»: Цей прийом сприяє виявленню нових рішень і навчає використовувати набуті знання на практиці. Він особливо корисний при роботі в парах, групах або на всьому уроці. Під час «мозкового штурму» учні

можуть виносити будь-які думки на обговорення, навіть найбільш абсурдні. Учитель фіксує всі висловлювання учнів, включаючи найнеочікуваніші ідеї. На цьому етапі жодна ідея не вважається поганою. Цей прийом стимулює активність учнів, допомагає їм відкритися, порівнювати різні думки і знаходити багато нового та цікавого. У процесі цього пошуку народжується істина, а нові думки призводять до нових відкриттів.

Метод «Прес»: Цей метод навчає учнів формулювати свої аргументи, виражати думки стисло і переконливо стосовно дискусійних питань. Він передбачає такі запитання:

1. Обґрунтуйте свою думку.
2. Поясніть причину, на якій базується ваша думка, тобто аргументи.
3. Наведіть приклади, додаткові аргументи, які підтримують вашу позицію, і згадайте факти, що підтверджують ваші аргументи.
4. Зведіть свою думку до загальних висновків.

Прийом «Тонкі»/»Товсті» запитання: «Тонкі» (закриті) запитання вимагають конкретних одно- або двослівних відповідей. «Товсті» (відкриті) запитання не мають однозначної відповіді і вимагають глибоких роздумів, залучення додаткових знань і аналітичних навичок. Таблицю «тонких» і «товстих» запитань можна використовувати на будь-якому етапі уроку: на етапі введення теми - для вивчення нового матеріалу, на етапі осмислення - для активного закріплення під час читання або слухання, на етапі висновків - для демонстрації розуміння пройденого матеріалу [49].

Метод «Фішбоун»:

Цей метод вимагає від учнів аналізу тексту і його детального розгляду, аналогічно до того, як розбирають рибу. У цьому методі «голова» представляє собою проблему, яка порушена в тексті. На верхніх «кістках» учні вказують причини виникнення досліджуваної проблеми. Додатково цей метод сприяє розвитку у учнів навичок роботи з інформацією і вмінням вирішувати проблеми. «Голова» представляє собою питання теми, верхні «кістки» - основні поняття теми, а нижні «кістки» - суть цих понять. На «хвості» записана відповідь на

питання. Записи повинні бути короткими і включати ключові слова або фрази, які відображають суть.

Метод «Кроссенс»:

Цей метод використовує графічне зображення та полягає в створенні структури з дев'яти квадратів. Кожен квадрат має зв'язок з попереднім і наступним, а центральний квадрат об'єднує всі інші за змістом. Зв'язки можуть бути різними - поверхневими або глибинними. Кроссенс читається зверху вниз і зліва направо, завершуючи на центральному квадраті. Центральний квадрат є ключовим і містить основний сенс. Застосування цього методу може бути різним: вивчення нового матеріалу, закріплення і узагальнення знань на уроці або як творче домашнє завдання [31].

Метод «SWOT-аналізу»:

Цей метод, який спочатку виник у сфері бізнесу, став корисним і в освіті. SWOT - це абревіатура, складена з перших літер англійських слів, які в перекладі означають сильні сторони (strength), слабкі сторони (weaknesses), можливості (opportunities) і загрози (threats). Цей метод є ефективним доповненням до мозкового штурму.

Для його застосування потрібен лист формату А або А2, який розділений на чотири частини, і кожна з них позначають відповідними значеннями. Під час виступу однієї групи, інша група аналізує виступ і заповнює відповідні частини аркуша.

Зазвичай сильні і слабкі сторони сприймаються як внутрішні фактори, тоді як можливості і загрози розглядаються як зовнішні. В ході обговорення розглядаються тільки зовнішні фактори: як можна зменшити ризики, пов'язані з загрозами, і як можна використовувати можливості.

Цей метод може бути використаний для аналізу матеріалу, для якого немає прямої відповіді на питання [54].

Метод «Шість капелюхів Боно» - це стратегічна гра, в якій учасники розглядають одну проблемну ситуацію з шести різних точок зору. Головна мета полягає в тому, щоб отримати комплексне уявлення про розглядувану тему та

здійснити оцінку як на логічному, так і на емоційному рівнях, враховуючи переваги і недоліки.

Кожен капелюх має свій власний колір і представляє певний режим мислення, який використовується учасниками під час обговорення:

1. Білий капелюх - акцент на фактах і інформації.
2. Жовтий капелюх - спрямований на позитивний погляд і пошук можливостей.
3. Чорний капелюх - оцінка ризиків і негативних аспектів ситуації.
4. Червоний капелюх - вираження емоцій і інтуїтивних думок.
5. Зелений капелюх - генерація ідей та пошук альтернатив.
6. Синій капелюх - управління процесом дискусії та підведення підсумків.

Під час дискусії слід дотримуватися певної послідовності, починаючи з Білого капелюха, який розглядає факти і інформацію, і завершуючи Синім капелюхом, який керує процесом обговорення та підбиває підсумки.

Порядок виступів представників кожного капелюха може бути визначений під час обговорення в залежності від активності учасників гри [6].

Також, під час вивчення інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут» можуть застосовуватися різноманітні методи і прийоми роботи на уроці для ефективного навчання і формування навичок учнів. Ось деякі із них:

1. Метод проектів: Учні можуть працювати над проектами, які стосуються питань здоров'я, безпеки та добробуту. Наприклад, створення проекту про здорове харчування, безпеку на дорозі або добробут у сім'ї.
2. Групова робота: Учні можуть об'єднуватися в групи, щоб досліджувати конкретні аспекти теми курсу. Це сприяє обміну ідеями і співпраці.
3. Діалог: Вчителі можуть створювати ситуації для діалогу, де учні обговорюють та аналізують питання, пов'язані із здоров'ям, безпекою та добробутом.
4. Рольові ігри: Рольові ігри можуть допомогти учням краще розуміти певні ситуації і приймати обґрунтовані рішення.

5. Аналіз випадку: Учні можуть аналізувати реальні випадки, пов'язані із здоров'ям, безпекою і добробутом, і розвивати навички критичного мислення.

6. Використання візуальних матеріалів: Вчителі можуть використовувати ілюстрації, схеми та графіки для кращого розуміння матеріалу.

7. Робота з текстами: Аналіз текстів і статей про здоров'я, безпеку і добробут може сприяти розвитку навичок читання та розуміння тексту.

8. Використання інтерактивних технологій: Використання комп'ютерних програм і веб-ресурсів може зробити уроки більш зацікавленими та взаємодійними.

9. Дискусія: Учні можуть обговорювати суперечливі питання, пов'язані із здоров'ям, безпекою та добробутом, і виражати свої погляди.

10. Вивчення на природі: Виїзди на природу або до місцевих об'єктів здоров'я та безпеки можуть надати практичний досвід і розширити розуміння учнів.

Ці методи і прийоми можна комбінувати, щоб створити різноманітні та зацікавлюючі уроки для вивчення курсу «Здоров'я, безпека та добробут».

РОЗДІЛ II. МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1. Матеріали дослідження

При написанні даної наукової роботи ми використовували матеріали та знання, що були отримані мною при проходженні курсів підвищення кваліфікації на теми: «Навчальні проєкти як шлях реалізації інтеграції в освітньому процесі НУШ» обсягом 4 години, затверджено ВВЦПРПП, «Розвиток професійних компетентностей», «Використання інформаційно-комунікативних та цифрових технологій в освітньому процесі», «Створення безпечного та інклюзивного освітнього середовища» обсягом 30 годин, затверджено ВППО. А також курси, які я проходила з початку 2023 року, це: «Засоби онлайн-опитування при змішаному навчанні» 12 січня 2023 року тривалістю 4 години, затверджено ЦПРПП Володимирської міської ради, «Формування здоров'язбережувальної компетентності шляхом використання сучасних освітніх технологій» 6 квітня 2023 року обсягом 3 години, затверджено ЦПРПП Володимирської міської ради, «Особливості оцінювання навчальних досягнень учнів 5-6 класів НУШ: природнича освітня галузь» 9 березня 2023 року тривалістю 6 годин та затверджений ВППО, робота «Школи молодого педагога» на тему «Інноваційні технології навчання біології та здоров'я людини» тривалістю 3 години, 15 травня 2023 року, затверджений деканом факультету біології та лісового господарства Олександром Журавльовим, а також «Розвиток професійних компетентностей», «Використання інформаційно-комунікативних та цифрових технологій в освітньому процесі», «Створення безпечного та інклюзивного освітнього середовища, «Психологічна підтримка учасників освітнього процесу» за програмою «Освітня програма підвищення кваліфікації учителів ЗЗСО соціальної та здоров'язбережувальної освітньої галузі, які забезпечують реалізацію Державного стандарту базової середньої освіти на першому (адаптаційному) циклі базової середньої освіти» 14 листопада 2023 року тривалістю 30 годин та затверджено ВППО.

Для перевірки ефективності інтерактивних технологій мислення при проведенні уроків ми використали такі методи та прийоми роботи тест «Безпечне та раціональне харчування», вправа «Фішбоун», прийом «Так-ні», завдання на виявлення закономірностей, завдання з відео, ментальні карти, кластер та інші, що розглядалася на курсах як елемент вивчення інноваційних технологій навчання природничих дисциплін (рис. 2.1)

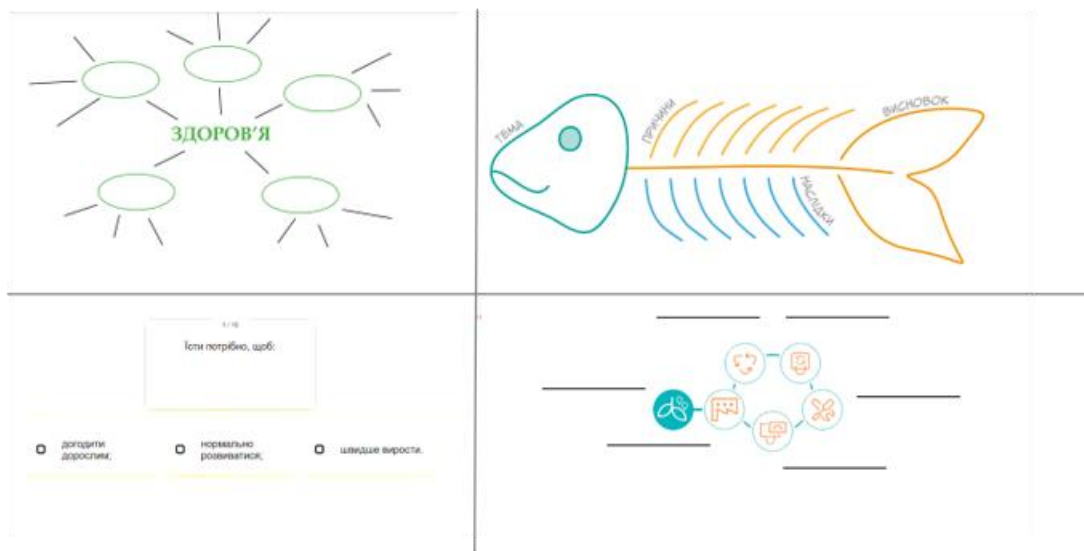

Рис. 2.1. Шаблони використаних технологій

Також, нами були проведені наступні вправи як «Мозковий штурм», «Синтез думок», «Хто/що я?», «Гронування», «Рольові ігри» (наприклад розігрування дзвінка до пожежної частини), метод «ПРЕС», «Карусель» і «Акваріум») (Додаток В). Ці вище перераховані інтерактивні методи навчання найбільше любляють учні 6 класу. Оскільки вони не мають обладнаного класу за вимогами Нової української школи, інтерактивної дошки та різних цікавих ігор, як, наприклад, конструктор «Лего», який також можна використовувати під час занять. А також не у всіх учнів є мобільний телефон для використання інтерактивних технологій, або ж батьки не завжди дозволяють брати телефон в школу. Тому курси, які я проходила, мали на меті навчити нас, вчителів, виходити з різних ситуацій, побути в ролі дітей і на собі перевірити ефективність тих чи інших методів навчання.

За роки своєї педагогічної діяльності в школі, роботі з дітьми різного віку та з учнем з особливими освітніми потребами, я зробила висновки, що гасло

«Граючись – вчимося» підходить до сучасної системи освіти, а саме НУШ, адже у формі гри діти краще засвоюють навчальний матеріал. Тому для більшої мотивації дітей, та як винагорода для них за активну діяльність на уроці, мною були розроблені спеціальні купони, які діти могли отримати в кінці уроку, та використати в той момент, коли буде необхідно їм. Використання такого способу показало, що діти ще більш активні на уроці, а вибір самих купонів відбувається наосліп ними самими, тому будь-яке відчуття конкуренції чи несправедливості в учнів відсутнє.

2.2. Методи дослідження

Під час написання наукової роботи, ми використовували різні методи дослідження. Серед них ми використали самі популярніші та результативніші.

Теоретичні методи дослідження, які включали в себе аналіз і синтез. Аналіз передбачав послідовне розглядання та розкладання об'єктів на елементи або ознаки. Синтез, натомість, об'єднував раніше виділені частини та ознаки досліджуваного явища в єдине ціле. Цей процес призводив до створення нового утворення, властивості якого визначалися не лише внутрішнім поєднанням компонентів, але й їх взаємозв'язком та взаємозалежністю. Як аналіз, так і синтез відіграли важливу роль у наших теоретичних дослідженнях, допомагаючи нам знаходити матеріали та наукові концепції. Вони також були суттєвими під час проведення експерименту, де висновки про результати базувалися на аналізі та підтверджувалися теоретично за допомогою синтезу [28].

Для нашого дослідження ми також використовували емпіричні методи, включаючи спостереження. Спостереження є навмисним та цілеспрямованим процесом сприйняття зовнішнього світу з метою вивчення і розуміння явищ. Цей метод дозволяє виявити зовнішні ознаки та прояви фактів, хоча він обмежений в тому, що не може розкрити внутрішні процеси або явища. [28]

До найпоширеніших методів наукового дослідження належить метод порівняння. Це не випадково, що існує відома фраза «усе пізнається в порівнянні». Метод порівняння дозволяє виявити схожості та відмінності між об'єктами і явищами, теоріями, точками зору. Він допомагає визначити спільні риси, які притаманні двом або більше об'єктам, і виявити цю спільність, що відіграє важливу роль у вивченні закономірностей і законів. Важливими вимогами до порівняння як методу пізнання є те, що порівнювані об'єкти або явища повинні мати об'єктивну спільність, і порівняння повинно проводитися за найважливішими та істотними ознаками [28].

Щодо експерименту, цей метод визначається як планомірне проведене спостереження, систематична ізоляція, комбінація та зміна умов з метою вивчення залежних від них явищ. За допомогою експерименту людина створює

можливість для спостережень, на основі яких набуває знань про закономірності в спостережуваних явищах. Інше визначення експерименту - це випробування та перевірка досліджуваних явищ у контрольованих і керованих умовах [28].

У нашому випадку ми використовуємо педагогічний експеримент для дослідження нових умов, спрямованих на досягнення цілей дослідження. Цей вид експерименту дозволяє глибше вивчити ефективність впровадження нововведень як у процесі навчання, так і у виховних процесах. Педагогічний експеримент дозволяє провести аналіз факторів, які впливають на структуру педагогічного процесу і визначити оптимальні умови, що підходять до конкретної ситуації. Це також дозволяє виявити, які умови необхідні для досягнення певних педагогічних цілей. Основна ідея експерименту полягає в систематичному виділенні досліджуваного явища від інших змінних умов педагогічного впливу на досліджуваних [12].

Вчений О. О. Ківерляг виділяв чотири типи педагогічного експерименту:

1. Констатувальний - цей етап включає в себе оцінку даних, які будуть використовуватися для подальших досліджень, такі як визначення початкового рівня знань і навичок студентів з певного розділу навчальної програми.

2. Навчальний - на цьому етапі впроваджується новий фактор, такий як новий матеріал, нові методи, прийоми або форми навчання, і досліджується їх ефективність.

3. Контролюючий - протягом певного періоду експерименту визначається рівень знань, навичок і вмінь учнів з матеріалу, який був предметом навчального експерименту.

4. Порівняльний - на цьому етапі проводяться дослідження, під час яких одна група виконує завдання за звичайним методом, а інша група виконує завдання за допомогою досліджуваного методу [24].

Тестування - це набір завдань, спрямованих на вивчення характеристик та якостей людини. Під час педагогічних експериментів, тестування включає в себе завдання, які мають бути виконані у встановлений час, і використовуються для порівняння особливостей як окремих осіб, так і групових показників. Тестування

є методом діагностики, в якому використовуються стандартизовані питання і завдання, які оцінюються за певною шкалою. Найчастіше тести використовуються в психології, і для них розроблені критерії, що стосуються їхньої побудови, перевірки, використання та обробки [41]. Такі критерії застосовують і до педагогічних тестів, допомагаючи порівнювати знання окремих учнів і груп класу [22].

Анкетування - це один з видів опитування, під час якого сам досліджуваний заповнює анкету-опитувальник. Анкетування може бути індивідуальним або груповим. Анкета - це документ, що містить певну кількість запитань, які пов'язані між собою та сформульовані зрозуміло для респондента. Під час анкетування той, хто проводить дослідження, втрачає будь-який контроль, тому структура анкети та формулювання запитань повинні бути зрозумілими для відповідача. Узагальнення - це сукупність послідовних дій, спрямованих на об'єднання конкретних окремих фактів у єдине ціле з метою виявлення характерних рис і закономірностей, які притаманні досліджуваному явищу. Узагальнення є результатом логічного мислення, під час якого відбувається перехід від конкретного до загального або від менш загального до більш загального знання, і, звісно ж, відображається у способі, яким загальні ознаки та характеристики досліджуваних явищ[57].

Методи математичної обробки педагогічного дослідження: Таблиці. Використання таблиць є зручним способом порівняти і проаналізувати зібрані дані. Вони дозволяють систематизувати та компактно відображати числову інформацію. Для полегшення аналізу даних, наряду з таблицями, часто застосовують графічне відображення [43].

Графічний метод дозволяє побудувати графіки та діаграми, які відображають залежності між різними факторами та величинами, що досліджуються. Ці графічні представлення можуть бути у формі графіків або діаграм. Вони допомагають в компактній та зрозумілій формі подати результати дослідження, пояснити числові дані та їх взаємозв'язок. Графіки дозволяють

наочно відобразити суть та основу досліджуваного явища, сприяють його аналізу і популяризації [18].

Для математичної обробки даних при визначенні рівня засвоєння знань з курсу та рівня мотивації учнів використовувалося порівняння показників двох груп після проходження анкетування, в результаті чого ми виявили як впливає використання інтерактивних методів на вивчення інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та здоров'я». Також для підсилення дослідження ми опитали методом анкетування усіх педагогічних працівників КЗ «Гімназії с. Ласків» та батьків учнів 5 класу 2022-2023 навчального року.

РОЗДІЛ III. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

3.1. Аналіз ефективності впровадження інтерактивних методів під час вивчення інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут»

Експериментальне дослідження впровадження інтерактивних методів під час вивчення інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут» було проведено протягом 2023 року у КЗ «Гімназія села Ласків» Володимирської міської ради. У дослідженні брали участь учні 5-го класу, загалом 8 учнів. Експеримент складався з трьох основних етапів.

I етап (2022 рік) – констатувальний. Метою цього етапу було дослідити поточну практику використання ситуації успіху під час вивчення інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут». Для цього було створено анкету для учнів. На цьому етапі проводився аналіз наукової, педагогічної та психологічної літератури, що стосується питань біологічної підготовки учнів. Визначалися мета, предмет і завдання дослідження, а також методи наукового дослідження. Проводилася підготовка до тестування учнів.

II етап (2023 рік) – пошуковий. На цьому етапі розроблялася методика впровадження інтерактивних технологій. Вона включала в себе мотиваційно-цільові, змістовні і результативні компоненти, а також педагогічні умови, які забезпечували її ефективність.

III етап (2023 рік) – формувальний. Метою цього етапу було перевірити ефективність методики впровадження інтерактивних технологій під час вивчення інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут», організувати використання інтерактивних технологій для школярів, дослідити їхню мотивацію та рівень навчальних досягнень через спеціально створені умови для цілеспрямованого впливу на такі компоненти, як особистісна значущість, інтерес та емоції учнів.

Для оцінки ефективності впровадження моделі інтерактивних методів під час вивчення інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут» проводили аналіз показників трьох анонімних анкетувань для учнів 5 класу, їхніх батьків та

вчителів про рівень навчальної мотивації, готовність та підтримка використання інтерактивних методів у педагогічній діяльності та дослідження реакції батьків на інтерактивні методи навчання (див. Додаток А).

Експеримент проводився відповідно до методологічних рекомендацій для педагогічних експериментів. Цей етап був констатувальним, і під час нього досліджувалася шкільна практика використання інтерактивних технологій на курсах соціальної та здоров'язбережувальної галузі. Для цього були розроблені анкети для учнів і проведено анонімне опитування, щоб визначити їхні ставлення та інтерес до курсу. Анкетування проводилося у II семестрі 2022-2023 навчального року в травні у 5 класі, кількість учнів – 8 (5 хлопців, 3 дівчат) та було повністю анонімним.

Анкета для учнів: «Визначення рівня мотивації учнів при вивченні інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут»».

1. Як часто Ви відчуваєте зацікавленість у темах пов'язаних зі здоров'ям та безпекою?

- постійно
- часто
- рідко
- майже ніколи

2. Як Ви оцінюєте своє знання про важливість здорового способу життя?

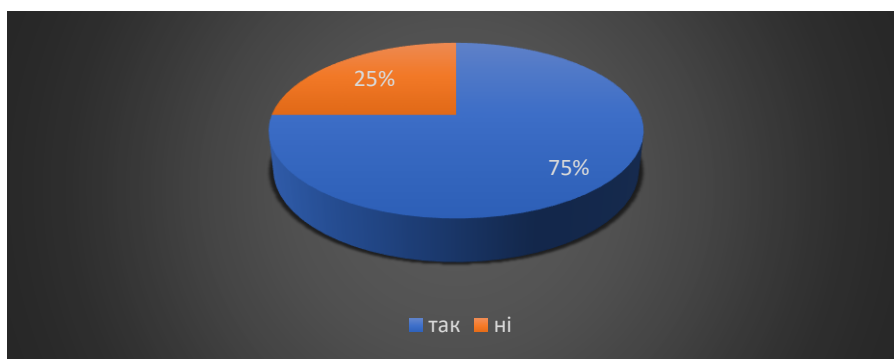
- високо
- середньо
- низько

3. Чи вважаєте Ви, що теми які вивчаються на уроці «Здоров'я, безпека та добробут» є важливими для свого щоденного життя?

- так

- ні

4. Чи впливає рівень Вашої мотивації на успішність вивчення предмету?

- так

- ні

- важко відповісти

5. Як часто Ви звертаєте увагу на здоров'я та безпеку своїх друзів та сім'ї?

- постійно

- часто

- рідко

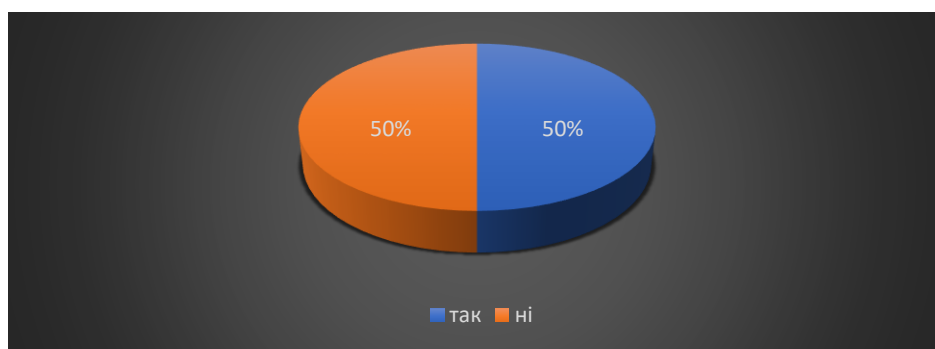
- майже ніколи

6. Чи впливає добробут на загальний стан людини?

- так

- ні

7. Як Ви оцінюєте важливість використання інтерактивних методів навчання в процесі вивчення предмету «Здоров'я, безпека та добробут»?

- дуже важливо

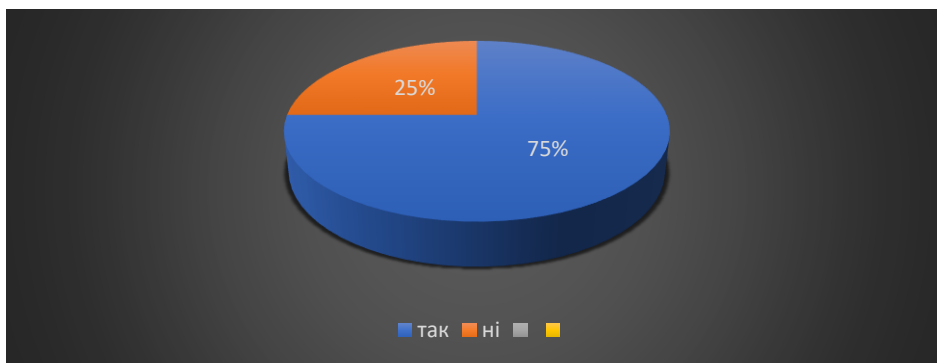
- не важливо

8. Чи вважаєте Ви, що інтерактивні методи можуть поліпшити вашу мотивацію та розуміння цих тем?

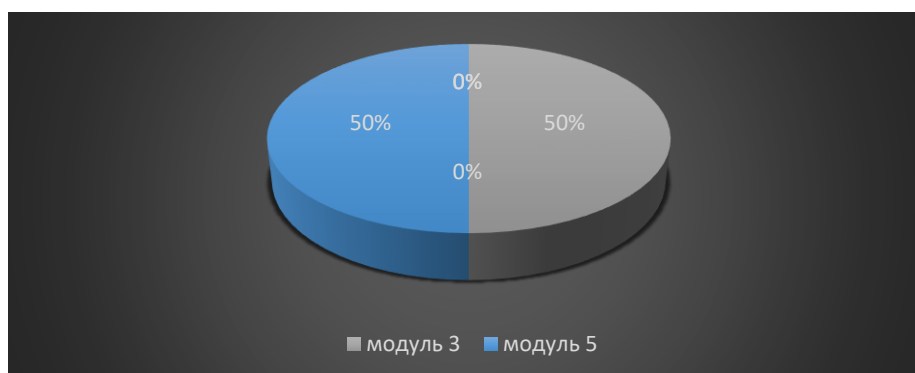
- так

- ні

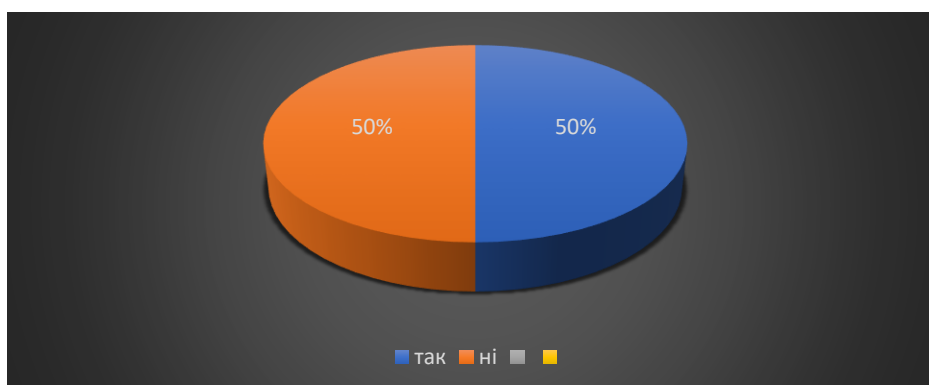
9. Які модулі в інтегрованому курсі «Здоров'я, безпека та добробут» Вас особисто цікавлять?

- модуль 1. Добробут
- модуль 2. Добробут і вміння вчитися
- модуль 3. Добробут і особиста безпека
- модуль 4. Добробут і особисте здоров'я
- модуль 5. Добробут і підприємливість

10. Чи вважаєте Ви, що вивчення цих тем може вплинути на Ваш спосіб життя та рішення, які Ви приймаєте?

- так
- ні

Анкетування показало, що 75 % учнів цікавляться курсом, 25 % виявляють інтерес, 0% виявляють слабкий інтерес (рис. 3.1).

Діти отримують найбільший інтерес від тих уроків, які проводяться нестандартними методами.

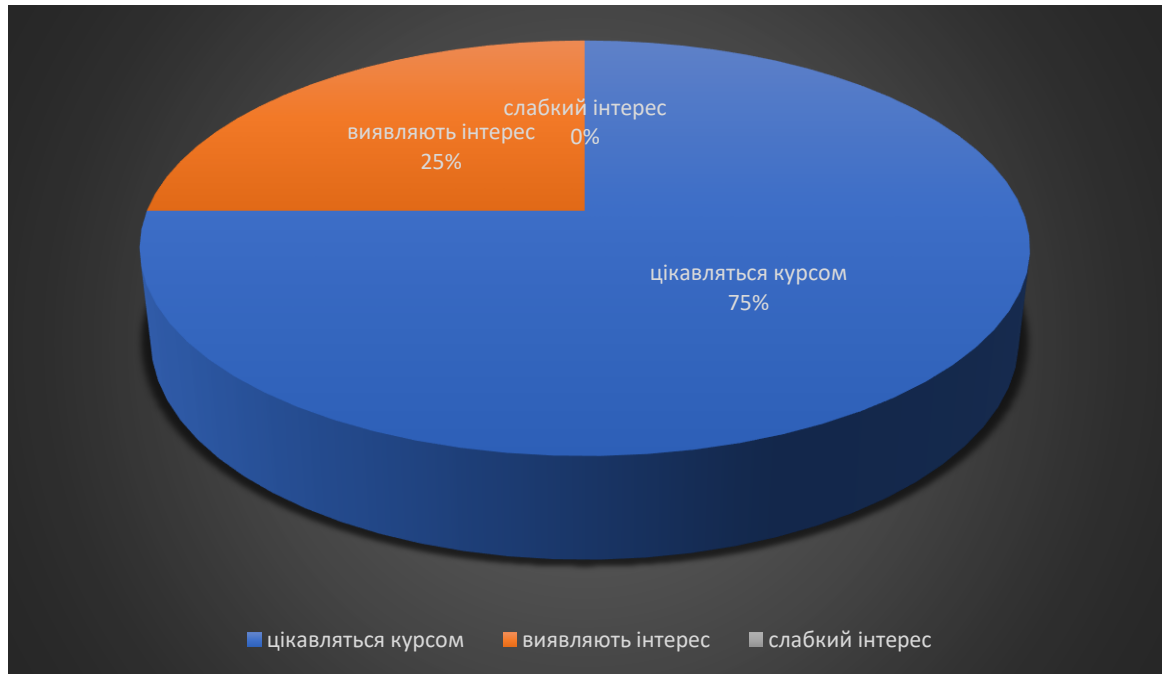

Рис. 3.1. Результати анкетування учнів

Формувальний етап експерименту відбувся у 2022 році та у 2023 році у КЗ «Гімназія села Ласків» Володимирської міської ради. У цьому експерименті брали участь 8 учнів 5-го класу (листопад I семестру 2022 року) та 6 учнів 5 класу (листопад I семестру 2023 року). Навчання було за підручником інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут» автора О. Шиян та без використання робочого зошита. Учні першої експериментальної групи вивчали тему «Допомога в небезпечних ситуаціях» із предмету «Здоров'я, безпека та добробут» без використання інтерактивних методів, тобто за допомогою традиційних методів навчання.

Традиційні методи навчання – це методи, які використовують протягом багатьох століть і які далі застосовуються в навчальній практиці. До них ми можемо віднести такі методи як: словесні, практичні, наочні, самостійні та контрольні. Під час такого уроку мною була використана розповідь, бесіда, демонстрація наочних матеріалів, також використовувала роботу з підручником

та дала учням самостійне завдання, яке вони мали виконати письмово. Моя діяльність була інформаційно-ілюстративною, а учнів – репродуктивною. Вивчаючи цю тему на уроці я подавала знання учням уже в «готовому» вигляді. Це означало, що вони отримували знання, які потім швидко забували і не використовували на наступних уроках. Зважаючи на те, що курс розрахований на 1 годину на тиждень, то можна зробити висновок, що постійне використання традиційного методу буде негативно впливати на рівень засвоєння знань учнями з предмету та їх мотивації до його вивчення. Адже вони звикли бути активними, а традиційні методи на постійній основі такого не передбачають.

У 2023 році учні контрольної групи 5-го класу (6 учнів) вивчали цю саму тему із використанням інтерактивних методів. Крім розповіді та бесіди на уроці я використовувала вправу «Перестрілка правилами», яка має на меті залучити до роботи всіх учнів та пригадати правила безпеки, які вивчалися раніше. Вправа «Кластер» - потрібно пригадати все, що знали про небезпечні ситуації, якими вони можуть бути та як виникають. «Рольові ігри» - моделювання ситуації в парах. Онлайн-тестування «Kahoot» де учні мали відповідати на запитання про рятувальні служби та до кого звернутися по допомогу. На підсумок уроку мною була використаний прийом «Фішбоун», де діти заповняли роздруківку графічного органайзера використовуючи попередньо здобуті знання та знання, які здобули на уроці. Також вправа «Мікрофон», де учні відповідали на питання «Яке відкриття для себе ви зробили на уроці?» та передавали мікрофон далі. Одразу після уроку було відчутно результат. Таким чином, після введення такого підходу, будь-яка різниця у показниках між групами може бути пов'язана виключно із впливом інтерактивних методів на процес навчання.

Основним завданням формувального етапу була перевірка ефективності методики впровадження інтерактивних методів навчання під час вивчення теми «Добробут і особиста безпека». Під час цього періоду були зібрані і оброблені результати дослідження, які допомогли зробити висновки.

Ми визначили рівень мотивації учнів до навчальної діяльності шляхом опитування та спостереження без використання інтерактивних технологій, і ці дані представлені в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1.

Рівень мотивації навчальної діяльності учнів без використання інтерактивних методів

Рівень мотивації	Експериментальна група	
	N	%
Високий рівень	2	25%
Достатній рівень	2	25%
Низький рівень	4	50%
Позитивне ставлення	6	75%
Негативне ставлення	2	25%

Після проведення першого опитування було встановлено, що загальний рівень мотивації учнів експериментальної групи був на задовільному рівні, і негативне ставлення до навчання спостерігалось лише в двох учнів. У експериментальній групі 50% учнів мали низький рівень мотивації. Позитивне ставлення до навчання було виявлено у 75% учнів експериментальної групи. Достатній рівень мотивації мали 25% учнів експериментальної групи. Високий рівень мотивації виявили також у 25% учнів експериментальної групи. Важливо зауважити, що після використання інтерактивних технологій вже було помічено різницю в рівні мотивації між групами, і ці дані представлені в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2.

Рівень мотивації навчальної діяльності учнів з використанням
інтерактивних технологій

Рівень мотивації	Контрольна група	
	N	%
Високий рівень	5	75%
Достатній рівень	1	25%
Низький рівень	0	0%
Позитивне ставлення	6	100%
Негативне ставлення	0	0%

Із результатів, які ми отримали, можемо виокремити наступне: У контрольній групі високий рівень мотивації виявився у 75% учнів, достатній рівень мотивації мало 25% учнів, позитивне ставлення було в 100% випадків, а низький рівень мотивації склав 0%. Результати рівня навчальної мотивації для засвоєння знань на кінець експерименту представлено на рисунку 3.2.

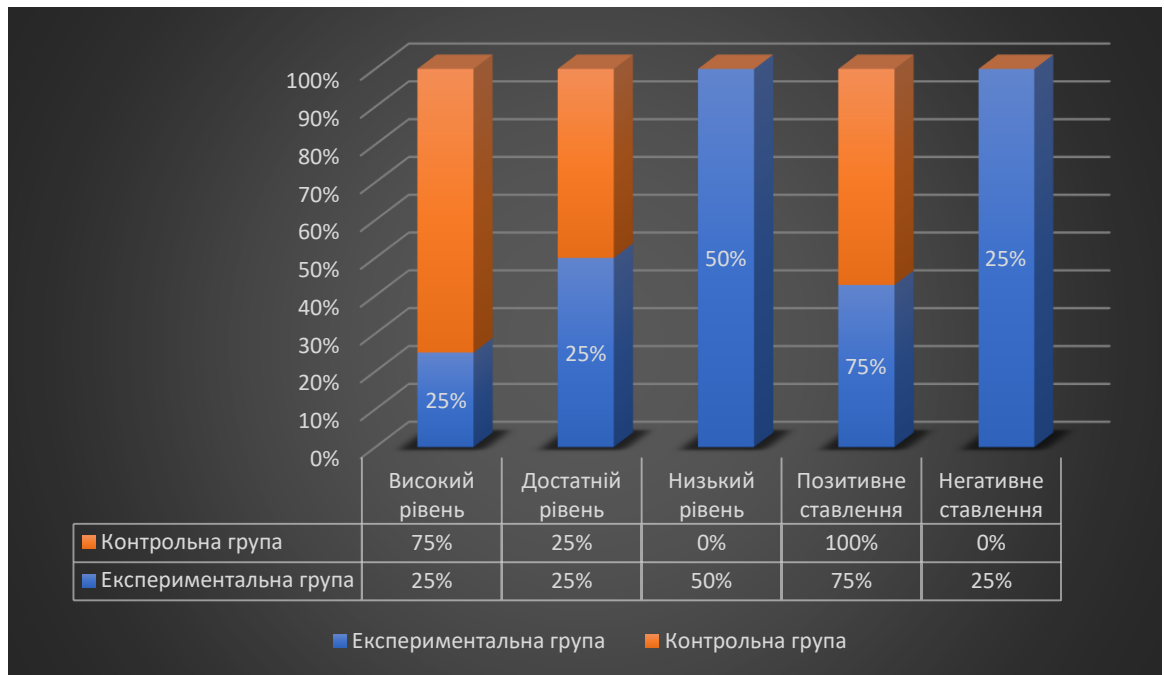

Рис. 3.2. Рівень навчальної мотивації

За даними рисунку 3.2. можна спостерігати, що після року експерименту, мотивація до навчання значно підвищилася і досягла достатнього і високого рівнів. Цей факт свідчить про те, що в учнів з'явилася стимуляція для успішного виконання завдань, і використання інтерактивних технологій позитивно впливає на їхню зацікавленість у вивченні інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут».

Після проведення двох уроків з курсу «Здоров'я, безпека та добробут» з використанням інтерактивних технологій ми знову опитали учнів, застосувавши такий же анкетний метод, який використовували перед початком дослідження. Результати анкетування (рисунок 3.3.) показали зміни в думках учнів. Зауважимо, що кількість позитивних відповідей виявилася значно більшою, попередній раз було 75%, а тепер - 100%. Збільшилася зацікавленість учнів у вивченні інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут», збільшилася кількість учнів, які вважають, що можуть успішно реалізувати себе під час вивчення інтегрованого курсу.

Рис. 3.3. Результати анкетування учнів (друге вимірювання).

Після впровадження інтерактивних технологій у навчальний процес з курсу «Здоров'я, безпека та добробут» відбулися наступні позитивні зміни: зросло зацікавлення учнів у предметі, спостерігається розвиток їх самостійності та самоконтролю, активізувалася дослідницька діяльність, збільшилось розуміння важливості навчального матеріалу та його можливого практичного застосування. Учні проявляють більше зацікавлення у предметі, стають активнішими на уроках і виявляють більше ентузіазму під час відвідування занять. Деякі результати проведення вправ були зафіксовані у додатку Б.

Для глибшого аналізу теми нашого дослідження ми вирішили також провести анкетування батьків учнів 5 класу у травні, коли завершувався другий навчальний семестр 2022-2023 року. А також окреме опитування для 14 вчителів КЗ «Гімназія с. Ласків». Обидва опитування відбувалися анонімно. Анкетування для всіх проводила я, класний керівник 5 (6) класу.

В опитуванні взяли участь усі 8 батьків, з них один опікун. Метою цього анкетування було дослідити чи знають батьки що таке інтерактивні методи навчання, як вони використовуються у навчанні їхніх дітей, та як часто відбувається комунікація батьків з дітьми на тему навчання. Анкетування батьків проводилася під час батьківських зборів.

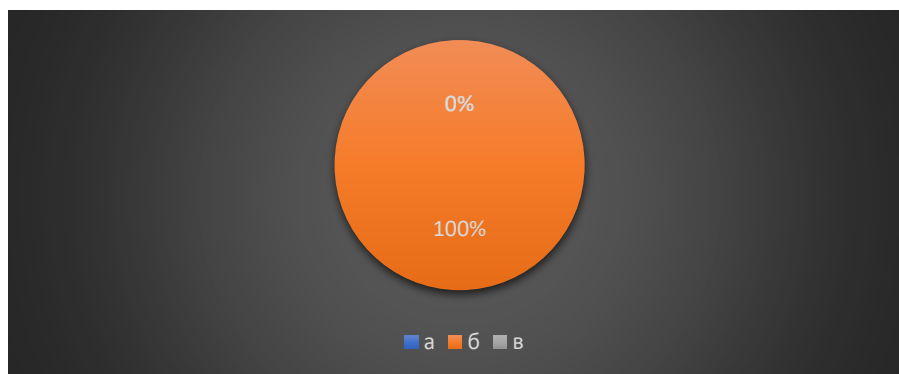
Анкета для батьків: «Дослідження реакції батьків на інтерактивні методи навчання»

1. Як Ви розумієте поняття «Інтерактивні методи навчання»?

А) методи, що використовують велику кількість підручників

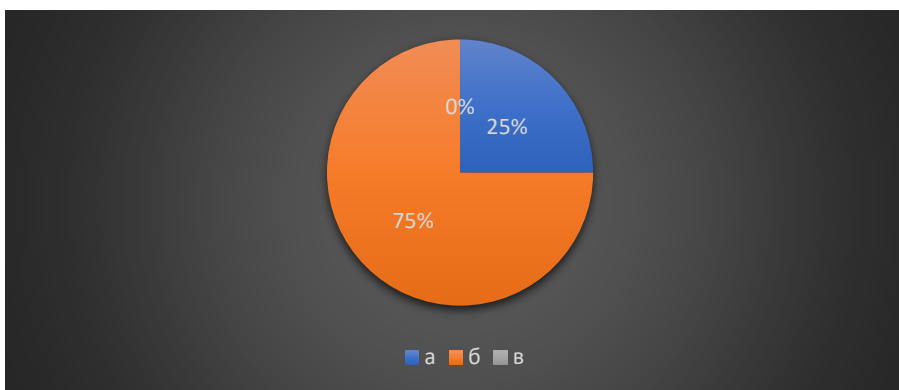
Б) методи, які включають активну участь учнів в процес навчання

В) методи, орієнтовні на пасивне слухання навчального матеріалу

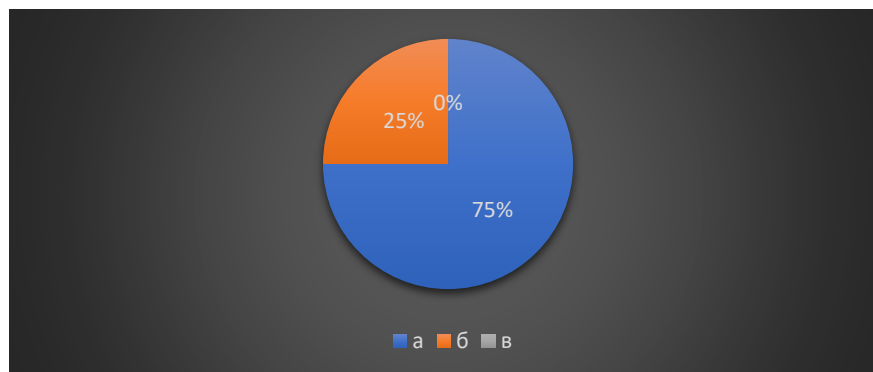
2. Яка, на Вашу думку, є головна перевага інтерактивних методів для Ваших дітей?

- А) зменшення навантаження на вчителів
- Б) активна участь та залучення дітей у навчальний процес
- В) забезпечення додаткового відпочинку на уроках

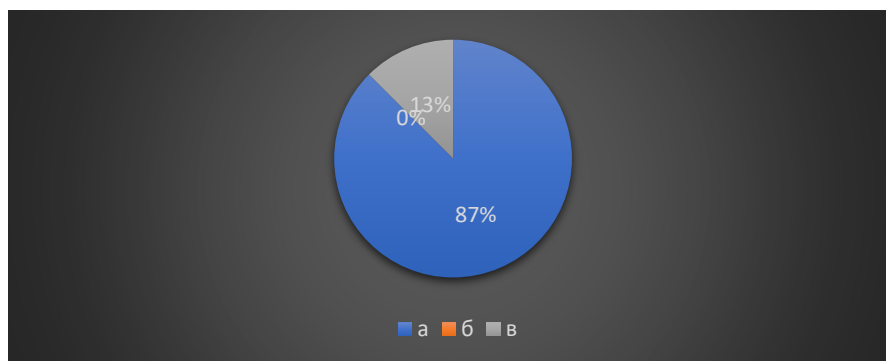
3. Як би Ви оцінили рівень зацікавленості Вашої дитини в навчанні за допомогою інтерактивних методів?

- А) високий
- Б) середній
- В) низький

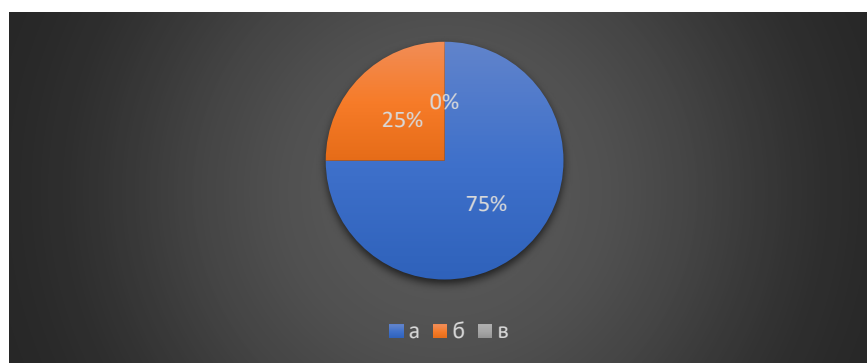
4. Чи вважаєте Ви, що інтерактивні методи сприяють кращому засвоєнню навчального матеріалу?

- А) так
- Б) ні
- В) нейтрально

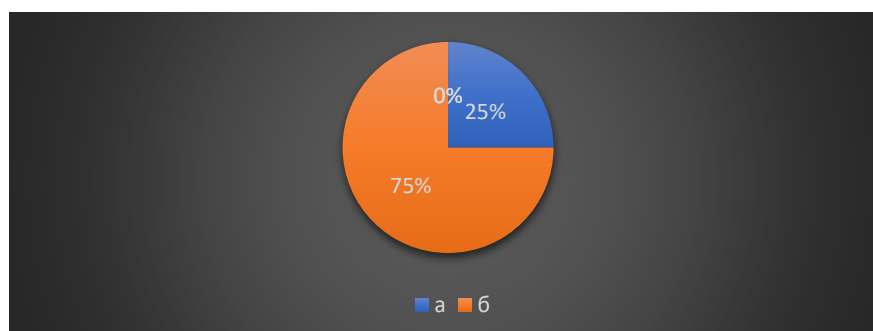
5. Яка Ваша остаточна думка щодо використання інтерактивних методів навчання у школі?

- А) позитивна, бачу користь для дітей
- Б) сумніваюсь, потрібно більше інформації
- В) негативна, вважаю це зайвим

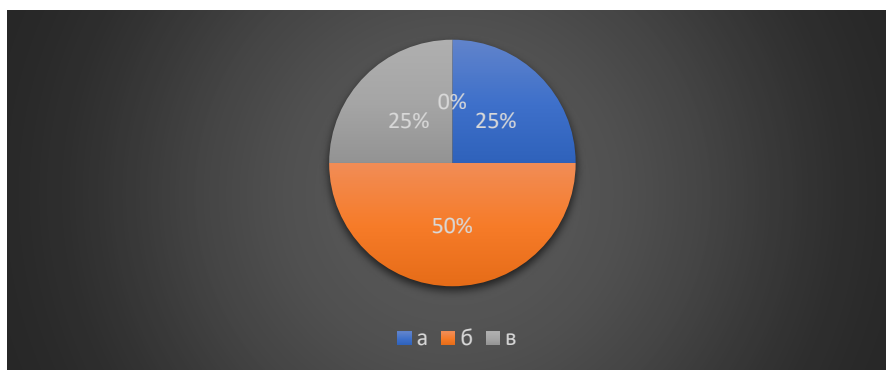
6. Як часто Ви спілкуєтеся зі своєю дитиною щодо її вражень від уроків?

- А) регулярно
- Б) час від часу

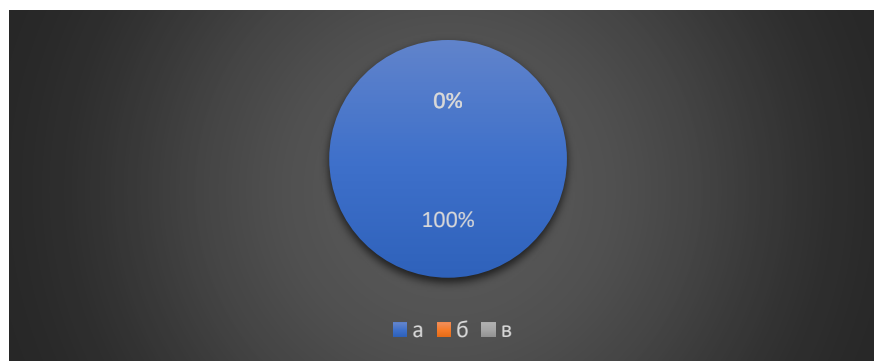
7. Чи відомо Вам про те, як саме вчителі використовують інтерактивні методи у школі?

- А) так
- Б) ні
- В) не впевнений/впевнена

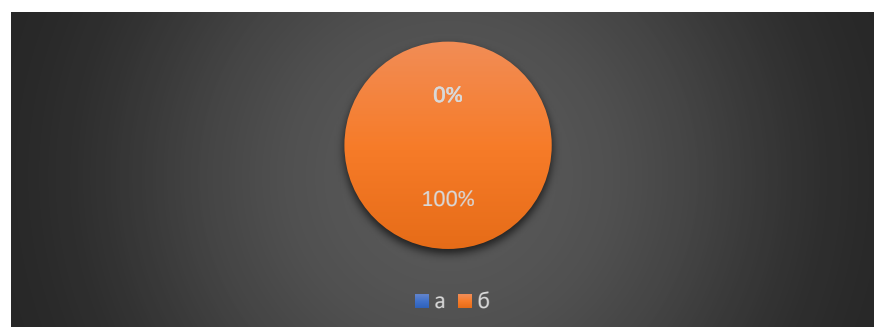
8. Як саме Ви визначаєте успішність шкільного навчання своєї дитини?

- А) високі оцінки
- Б) зацікавленість та активна участь
- В) інше (вказати)

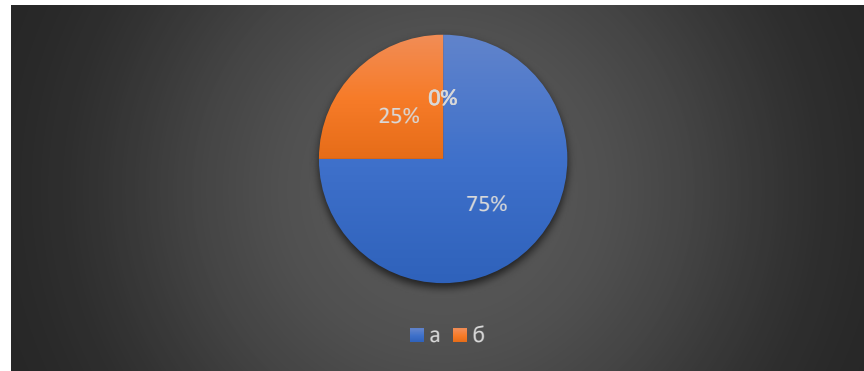
9. Чи була у Вас можливість брати участь у заходах, де діти демонструють свої навчальні досягнення?

- А) так
- Б) ні

10. Як Ви бачите перспективи використання інтерактивних методів навчання в школі в майбутньому?

- А) позитивно, вірю в їхню ефективність
- Б) сумніваюсь, потрібно більше часу для оцінки
- В) негативно, вважаю що це мода

Анкетування батьків показує, що батьки зацікавлені в тому щоб на уроках використовувалися інтерактивні методи, але ще не всі з ними повністю ознайомилися. А також слід зауважити, що для батьків успішність дитини вимірюється лише в оцінках за урок. Можу сказати, що не всі батьки активно цікавляться шкільним життям учнів. Найчастіше це робить хтось один із двох батьків.

Також ми розробили анонімне анкетування і для колег-вчителів. Адже вони також проходили підвищення кваліфікації, зокрема про використання інтерактивних та інноваційних технологій в педагогічній діяльності. Слід не забувати, що Нова українська школа – це і педагогіка партнерства, де в колі активно взаємопов'язані учень-вчитель-батьки. А отже якщо забрати якийсь з компонентів, то і навчання та виховання учнів буде не достатньо ефективне.

У анкетуванні брали участь 14 з 16 вчителів «Гімназії с. Ласків». Серед них 4 вчителі молодших класів, адже вони першими ступили крок у світ НУШ, та 10 вчителів-предметників, які з листопада 2021 та червня 2022 року після проходження курсів ВІППО (Волинський інститут післядипломної освіти) та ВВЦПРПП (Володимир-Волинський центр професійного розвитку педагогічних працівників) активно приступили до навчання школярів НУШ, які перейшли в середню школу. Важливим є відзначити, що стаж працівників школи різниться.

Є молоді вчителі зі стажем 1-3 роки, вчителі зі стажем більше 20 років та вчителі педагогічний стаж яких перевищує 40 років.

Анкета для вчителів: «Готовність та підтримка використання інтерактивних методів у педагогічній діяльності»

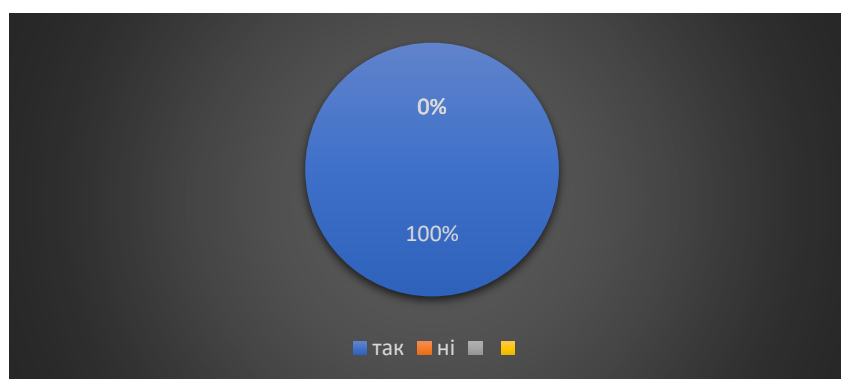
1. Як Ви оцінюєте свою готовність до використання інтерактивних методів у викладанні своїх предметів?

- висока
- середня
- низька

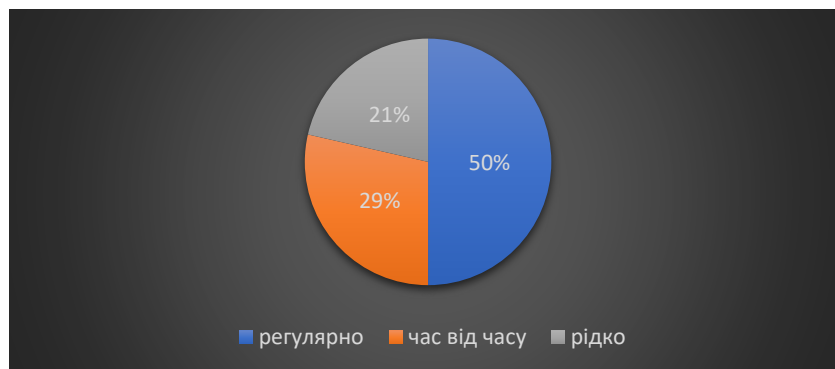
2. Чи вважаєте Ви, що інтерактивні методи можуть поліпшити залученість учнів до вивчення вашого предмета?

- так
- ні

3. Як часто Ви використовуєте інтерактивні методи на своїх уроках?

- регулярно
- час від часу
- рідко

4. Які труднощі Ви відчуваєте при використанні інтерактивних методів?

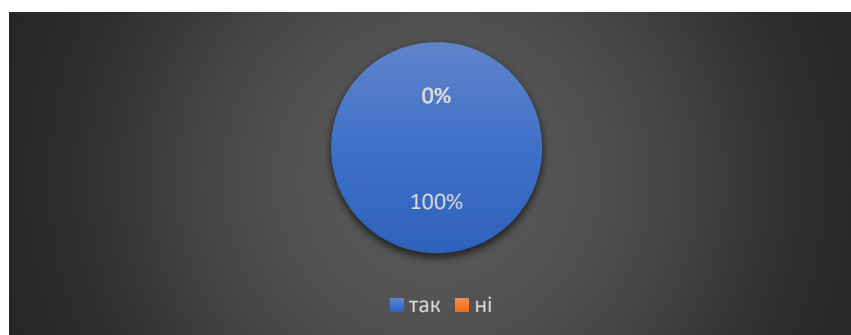
- (ваша відповідь) Підготовка матеріалів, залученість кожного учня

5. Чи вважаєте Ви, що навчальні програми надають достатню підтримку для впровадження інтерактивних методів в освіті?

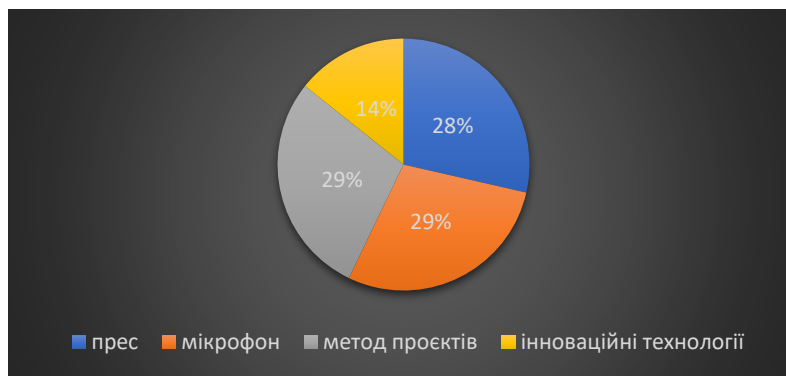
- так

- ні

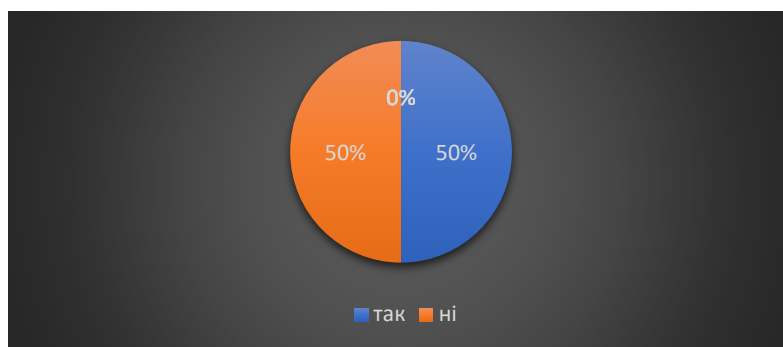
6. Які інтерактивні методи Ви вважаєте найбільш ефективними у досягненні своїх цілей?

- (ваша відповідь) «Прес», «Мікрофон», «Метод проєктів», інноваційні технології

7. Чи взаємодієте Ви з іншими вчителями для обміну досвідом та матеріалами стосовно використання інтерактивних методів?

- так
- ні

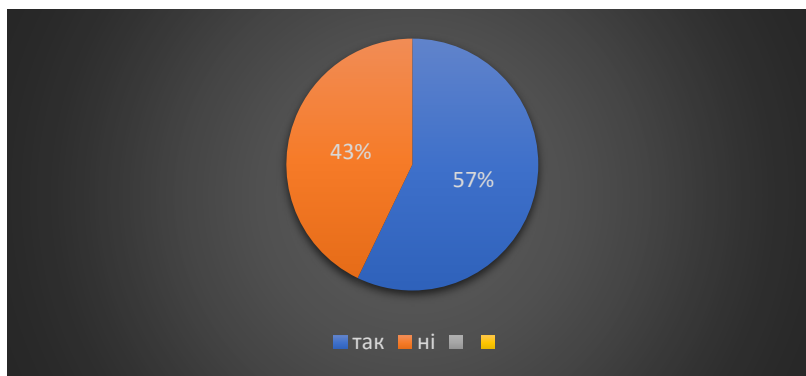
8. Як батьки реагують на інтерактивні методи у Вашому викладанні?

- позитивно
- нейтрально
- негативно

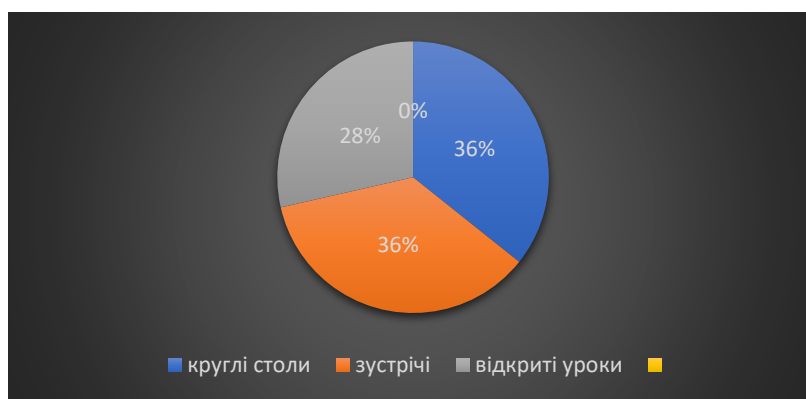
9. Чи вважаєте Ви необхідним отримання додаткової підготовки для більш ефективного використання інтерактивних методів?

- так
- ні

10. Які підтримуючі ініціативи Ви б вважали корисними для покращення використання інтерактивних методів

- (ваша відповідь) Круглі столи, зустрічі, відкриті уроки

Проаналізувавши відповіді вчителів у вигляді діаграм, я можу зробити висновок, що вони активно працюють над своїм розвитком у шкільній діяльності та саморозвитком. Майже всі вчителі незалежно від віку використовують інтерактивні методи навчання у своїй роботі та активно діляться досвідом з колегами, що є дуже цінним.

3.2. Критеріальна оцінка засвоєння учнями наукових понять за допомогою інтерактивних методів

Експеримент ми продовжили проводити в КЗ «Гімназія села Ласків» Володимирської міської ради» з 6 учнями 5 класу та 8 учнями 6 класу (6 учнів у контрольній групі та 8 учнів у експериментальній групі). Учні експериментальної групи вивчали наукові поняття за допомогою традиційних методів, таких як бесіда та фронтальне виконання завдань. У той час як учні контрольної групи освоювали наукові поняття під час виконання завдань з використанням інтерактивних технологій (Додаток Б, В).

Контролюючий експеримент був спрямований на перевірку рівня засвоєння наукових понять серед учнів експериментальної та контрольної груп.

Формувальний експеримент включав в себе оцінку рівня засвоєння наукових понять після проведених занять, яка проводилася через тестування. Тестування включало в себе 10 тестів, розроблених спеціально для відображення як основних, так і теоретичних аспектів поняття інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут», а також його практичних аспектів (Додаток В).

Критерії оцінювання учнів щодо сформованості наукових понять наведені у таблиці 3.3.

Таблиця 3.3.

Критерії сформованості наукових понять в учнів

Рівень сформованості наукових понять в учнів	Основна характеристика критеріїв рівнів сформованості наукових понять в учнів
I. Початковий	Початкове уявлення про об'єкти та явища Володіння термінами які позначають поняття володіння окремими ознаками понять.
II. Середній	Знають термінологію для того, щоб позначати поняття, розуміють явища, взаємозв'язки між поняттями оперування логічними послідовними діями для пояснення суті явищ.

III. Високий	Наявність продуктивного творчого мислення здатність прогнозувати події, явища вільне володіння основними науковими поняттями (абстрактними, конкретними) та термінами здатність застосовувати знання для вирішення світоглядних проблем вміння самостійно встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між науковими поняттями, вміння робити узагальнення та висновки на основі володіння основних наукових понять.

Оскільки оцінювання навчальних досягнень учнів проводилася за допомогою тестування, то було прийнято таку шкалу:

- 1-3 бали низький рівень
- 4-6 балів середній рівень
- 7-10 балів високий рівень

Оцінку ефективності впровадження інтерактивних технологій у порівнянні з традиційними методами навчання згідно з критеріями навчальних досягнень подано в таблиці 3.4.

Таблиця 3.4.

Критеріальна оцінка засвоєння учнями наукових понять за допомогою інтерактивних технологій та традиційних методів навчання 5 класу

Метод	Традиційний метод навчання		Використання інтерактивних технологій	
	Контролюючий	Формувальний	Контролюючий	Формувальний
Низький рівень	50%	25%	0%	0%
Середній рівень	25%	25%	25%	25 %
Високий рівень	25%	50%	75%	75%

У 5 класі відповідно до результатів дослідження ми бачимо зменшення кількості учнів з низьким рівнем знань на 50%, збільшення кількості учнів з високим рівнем знань на 50 %, при цьому кількість учнів з середнім рівнем залишається на 25 %. Застосування інтерактивних технологій при виконанні практичних завдань значно збільшує кількість учнів з високим рівнем знань відповідно на 50 %, кількість учнів з низьким рівнем знань зменшується на 50 %.

Наочно результати представлені у вигляді діаграми (рис. 3.4.)

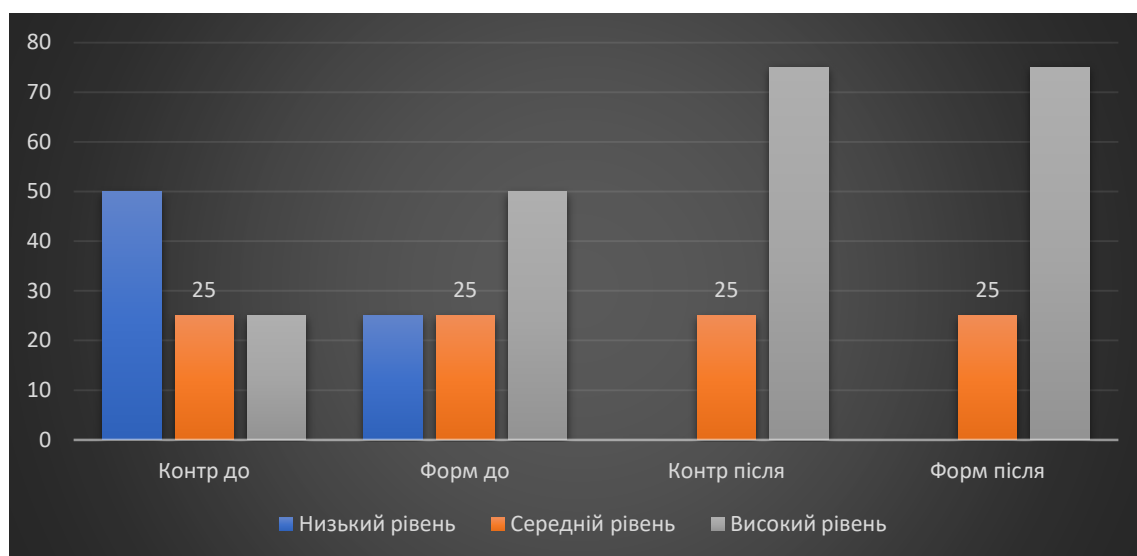

Рис. 3.4. Критеріальна оцінка засвоєння наукових понять за допомогою інтерактивних технологій та традиційних методів навчання 5 клас

Як свідчать результати статичної обробки даних педагогічного експерименту розроблені нами анкетування і використанням інтерактивних технологій підвищує рівень знань на 25 % у 5 класі.

3.3. Покращення використання інтерактивних методів шляхом використання цифрових технологій

На сучасному етапі розвитку суспільства набуваємо стрімкого розповсюдження та розвитку цифрових технологій, які проникають у всі сфери нашого життя. Отже, виникає потреба у новому підході до подання інформації різними способами та змінах в організації навчання здобувачів освіти у зв'язку з дистанційним навчанням. Традиційний зміст, форми та методи навчання учнів також потребують коригувань, а це вимагає від педагогів професійної підготовки для успішного використання цифрових технологій у навчальному процесі.

Однією з ключових потреб сучасного суспільства є формування компетентної особистості, яка може самостійно приймати рішення, самореалізуватися та продовжувати навчання впродовж життя. Важливим елементом освіти є розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності, яка зазначена як одна з ключових компетентностей у Державному стандарті базової середньої освіти (2020) [29].

Використання цифрових технологій під час вивчення інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут» відкриває можливості для ознайомлення учнів із процесами, що відбуваються у природі протягом тривалого періоду, дозволяє демонструвати рухову активність, життєві процеси та механізми та ін.. Також це дозволяє проводити експерименти з використанням моделей, а також демонструвати явища зі звуковим відображенням. Цифрові технології надають можливість проводити лабораторні та практичні роботи в віртуальних лабораторіях, а також забезпечують зручний доступ до навчальних матеріалів та контроль знань учнів.

Крім того, цифрові технології, які поєднуються з технологією критичного мислення, надають можливість учням активно шукати інформацію, аналізувати засвоєне знання у контексті власного досвіду та застосовувати їх на практиці. Вони сприяють встановленню зв'язків між предметами та формують особливий тип мислення та пізнавальну діяльність.

Предмет «Здоров'я, безпека та добробут» відрізняється своєрідністю методів та засобів навчання через специфіку матеріалу (добробут, добробут і вміння вчитися, добробут і особиста безпека, добробут і особисте здоров'я, добробут і підприємливість). Наприклад, на уроках «Здоров'я, безпека та добробут» обов'язковими є спостереження, проєкти, та демонстрація об'єктів та візуальних матеріалів. Проте використання цих методів може бути обмеженим через відсутність необхідного обладнання в навчальному закладі. Також, більшість процесів тривалі у часі, тому їх безпосереднє вивчення на уроках не завжди можливе.

Необхідність використання цифрових технологій у навчанні курсу «Здоров'я, безпека та добробут» та екології обумовлена сучасними потребами та особливостями учнів. Сучасні учні виростають у цифровому світі та активно користуються цифровими ресурсами для здобуття та обміну інформацією. Тому в навчальному процесі їм важливо мати можливість використовувати сучасні цифрові технології, які допомагають покращити засвоєння матеріалу та зробити навчання більш цікавим і інтерактивним.

Серед популярних електронних ресурсів варто зазначити наступні:

- LearningApps - цей сервіс дозволяє створювати інтерактивні вправи для навчання.
- Сервіси Google, такі як Google Карти, Google Презентації, Google Sites, Google Docs і інші, надають різноманітні інструменти для організації та спільної роботи над навчальним матеріалом.
- Kahoot! - це сервіс для створення інтерактивних навчальних вправ.
- Інтерактивні дошки, такі як Padlet та Linoit, дозволяють створювати спільні дошки для спільної роботи над ідеями та матеріалами.
- Wordart і Wordle - це сервіси для створення хмаринки слів, які допомагають візуалізувати ключові поняття та ідеї.
- YouTube може використовуватися для перегляду відеороликів, пов'язаних з темою уроку, а також для завантаження робіт, створених учнями.

- Canva - це графічний редактор, сервіс для створення візуальних матеріалів та інфографіки.

Але не лише учні можуть використовувати електронні ресурси для навчання, але і вчителі активно користуються ними у своїй роботі.

Давайте розглянемо можливості створення персонального інформаційно-освітнього простору вчителя на прикладі інструментів, які надає компанія Google:

- Gmail - це повнофункціональний поштовий клієнт, який дозволяє обмінюватися миттєвими повідомленнями, використовувати голосовий та відеочат, а також має захист від вірусів і спаму. Gmail має систему ієрархії повідомлень, що спрощує відслідковування та обговорення повідомлень.

- Google Календар - це веб-інструмент для управління та планування. Він дозволяє створювати календарі для педагогічних заходів, календарне планування роботи вчителя і спільне використання календарів для перегляду розкладу занять та консультацій.

- Google Диск - це набір веб-інструментів для зберігання, редагування та передачі файлів різних форматів, а також спільного користування окремими файлами для перегляду та редагування.

- Google Документи - це веб-сервіс, який дозволяє створювати, редагувати та переглядати текстові документи та надавати колективний доступ для спільної роботи над ними.

Google Sheets (Таблиці) - це веб-сервіс, який дозволяє створювати, редагувати та експортувати електронні таблиці. Він також надає можливість спільного доступу до таблиць для їх перегляду та редагування.

Google Slides (Презентації) - це веб-сервіс, який дозволяє користувачам створювати, редагувати та експортувати електронні презентації та надавати доступ до них для спільного користування.

Google Forms (Форми) - це веб-сервіс, що дозволяє користувачам легко та швидко проводити опитування, створювати анкети, тести та збирати та обробляти інформацію.

Google Sites (Сайти) - це веб-сервіс, який надає можливість користувачам створювати та адмініструвати власні веб-сайти без програмування та необхідності встановлення спеціального програмного забезпечення. Створені сайти можуть бути загальнодоступними в мережі Інтернет або обмеженими за доступом лише для певної групи користувачів, і власник сайту може керувати правами доступу.

Вlogger - це веб-сервіс для створення та ведення власних блогів, який дозволяє користувачам публікувати свої думки та отримувати коментарі від читачів. Вlogger також дає можливість вибрати, де буде розміщено створений блог: на серверах цього сервісу або автоматично перемістити його на веб-хостинг власника.

Сьогодні існує багато навчальних ресурсів, які дозволяють різносторонньо інтегрувати інформацію під час навчання курсу «Здоров'я, безпека та добробут». Ці ресурси розроблені з використанням онлайн-сервісів, таких як Genially, Learning-Apps і Kahoot!, і дають вчителям можливість проводити навчання у нестандартній формі, а учням - поєднувати новий навчальний матеріал з уже засвоєним, закріплювати знання в ігровій формі та покращувати сприймання навчального матеріалу.

Створені за допомогою онлайн-сервісу Genially презентації включають в себе інтерактивні слайди, кількість яких відповідає різним етапам уроку. Це зручно для вчителя, оскільки дозволяє зосередити увагу учнів на навчальному матеріалі. Крім того, для максимальної залученості учнів до навчального процесу був створений QR-код уроку, який, відсканувавши, дозволяв учням використовувати власні гаджети для самостійного вивчення матеріалу та виконання вправ після уроку.

Інтерактивність презентацій дозволяла робити коментарі до об'єктів, відкривати спливаючі вікна та створювати гіперпосилання на інші слайди. У цих спливаючих вікнах також був текстовий матеріал з гіперпосиланнями, що дозволяло повторювати вивчений навчальний матеріал.

Таким чином, інтерактивні презентації, завдяки використанню відео- та фотоматеріалів, поліпшували сприйняття навчального матеріалу. Гіперпосилання у презентаціях дозволяли ефективно поєднувати новий навчальний матеріал із вже засвоєним.

Для кращого засвоєння нового матеріалу або повторення вже вивченого ми поєднували онлайн-сервіс Genially з онлайн-сервісом Learning-App, який призначений для створення і зберігання інтерактивних вправ. За допомогою таких вправ учні перевіряли і закріплювали свої знання в ігровій формі, що сприяло формуванню більш усвідомлених знань і підтримувало пізнавальний інтерес.

Під час вивчення теми «Захворювання. Чинники ризику» використання інтерактивних презентацій дозволило ознайомити учнів з найбільш поширеними інфекційними, неінфекційними та інвазійними захворюваннями, захисними реакціями організму та бар'єрами на шляху до інфекцій, а також заходами щодо профілактики цих захворювань.

Цікавими є також інтерактивні плакати, створені за допомогою онлайн-сервісу Genially. Принципи створення та наповнення контентом (інтерактивні вправи, спливаючі посилання, вікна, підказки, тести і т. д.) інтерактивного плакату такі ж, як і у інтерактивних презентаціях. Плакати використовувалися для самостійного вивчення навчального матеріалу.

Для оцінки навчальних досягнень учнів можна використовувати тести, які створюються за допомогою таких ресурсів:

1. Classtime - цей сервіс надає можливість швидко створювати тести, які можна проводити як під час уроку, так і в якості домашнього завдання.
2. OnlineTestPad - це безкоштовний багатофункціональний конструктор для створення кросвордів, логічних ігор, навчальних та психологічних тестів, а також опитувань.
3. Kahoot! - цей сервіс дозволяє використовувати мобільні технології під час опитування на уроках. Учні можуть виконувати тести, створені вчителем,

за допомогою своїх гаджетів з доступом до Інтернету. Крім того, сервіс має базу готових запитань і завдань, що спрощує підготовку вчителя до уроку.

Для розвитку критичного мислення учнів також використовували створення інтелектуальних карт (ментальних карт). Інтелект-карти є ефективним інструментом візуалізації мислення та альтернативного способу запису інформації.

Серед різноманітних популярних сервісів для створення інтелектуальних карт за допомогою комп'ютерних технологій використовувалися такі платформи:

1. www.coggle.it - цей сервіс підтримує спільну роботу над проектами і має багато функцій.
2. www.xmind.net - ця активна робоча програма призначена для створення ментальних карт.
3. www.bubbl.us - це веб-додаток для створення інтелект-карт в режимі онлайн, який дозволяє створювати прості ментальні карти та експортувати їх у форматі зображень.
4. www.wisemapping.com - це онлайн-додаток для створення інтелект-карт.
5. www.mind42.com - ця безкоштовна програма дозволяє імпортувати та використовувати карти з інших сервісів.
6. www.mindomo.com - цей сервіс призначений для створення та зберігання концептуальних карт, але має обмеження на безкоштовну версію.
7. www.mindmeister.com та інші. Ці сервіси відрізняються за дизайном, функціональністю панелі управління, можливостями експорту та простотою використання.

Kahoot! - це ігрова платформа для навчання, яку використовують як освітню технологію в навчальних закладах. Цей безкоштовний онлайн-сервіс дозволяє створювати інтерактивні навчальні ігри, які складаються з послідовності питань з кількома варіантами відповідей. Ці ігрові форми можна використовувати в навчальному процесі для перевірки знань учнів. Kahoot!

пропонує три форми гри, які можуть бути використані в різних цілях: для оцінки знань, проведення обговорення або збору думок учасників.

Однією з найцінніших особливостей Kahoot! є можливість створювати ігри від початку до кінця, враховуючи індивідуальне бачення теми, способи її викладання, а також складність запитань і варіантів відповідей. Основні форми гри на Kahoot! включають в себе:

1. «Вікторина» (quiz) - для визначення рівня ознайомленості учасників з темою або перевірки рівня її розуміння.
2. «Обговорення» (discussion) - для організації дискусії щодо конкретного питання або презентації ідеї з можливістю отримання зворотного зв'язку.
3. «Опитування» (survey) - для збору думок та поглядів учасників на певне питання або проблему.

Щодо скрайбінгу, це мистецтво візуалізації мовлення за допомогою малюнків, яке проводиться в реальному часі паралельно з виступом доповідача. Скрайб-презентація дозволяє відобразити ключові поняття розповіді та показати зв'язок між ними.

Переваги використання скрайб-технології в навчанні включають активну участь та увагу аудиторії, ефективне засвоєння інформації та висвітлення ключових моментів через візуальні образи, сприятливе сприйняття інформації, розвиток критичного мислення.

Онлайн-платформи для створення скрайбінгу включають наступні ресурси:

1. Sparkol VideoScribe - цей додаток дозволяє створювати короткі анімовані відео, які можуть бути використані як вступ до відеоролика або як стильна та оригінальна презентація.
2. PowToon - це безкоштовний онлайн-інструмент для створення анімованих відеопрезентацій з можливістю використання додаткових платних функцій.

3. Vyond - цей сервіс дозволяє перетворити презентацію в анімаційний фільм і має велику колекцію дій та персонажів для використання.

4. Wideo - він дозволяє додавати до презентацій зображення, персонажі, текст та музику.

5. Moovly - цей інструмент є одним з найпростіших для створення анімованих презентацій, і багато елементів можна малювати вручну. Сервіс дозволяє створювати безкоштовно необмежену кількість презентацій тривалістю близько 10 хвилин і додавати фонову музику.

Додаток «Пояснювалки» для iPad дозволяє створювати прості скрайбінги.

Сучасні хмарні сервіси є важливим навчальним інструментом, який дозволяє вчителям створити власний інформаційно-освітній простір та сприяє формуванню суб'єктних відносин між вчителями та учнями. Використання сучасних цифрових технологій стає ключовою передумовою успішного навчального процесу .

Наведемо, деякі мережеві ресурси, сервіси та інструменти для використання на уроках інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут». Наведемо приклад ресурсів та серверів, що можна використовувати під час вивчення курсу (табл. 4.1).

Таблиця 4.1.

Ресурси, сервіси та інструменти для використання на уроках інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут»

Назва	Короткий опис	Посилання та QR-код
Блог методичного об'єднання вчителів основ здоров'я Запорізької області	На сторінці блогу «НУШ: 5-6 класи» висвітлюється процес пілотування НУШ у 5 класах закладів освіти Запорізької області, зібрані нормативні документи та методична скарбничка НУШ	http://oz-zp.blogspot.com/p/5-6.html

Портал превентивної освіти	Сервіс містить методичні розробки, які допоможуть провести цікавий урок з основ здоров'я, інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут», класну годину тощо. Зареєстровані читачі мають можливість завантажувати на свій комп'ютер матеріали інших користувачів, а також додавати на сайт власні розробки	http://autta.org.ua/
Flinga	Інтерактивна дошка, яка дозволяє легко створювати онлайн-середовища для спільної роботи. На вибір надаються два середовища: середовище мозкового штурму (Flinga Wall); спільна дошка (Flinga Whiteboard). Можна робити записи та ставити вподобайки	https://flinga.fi/tools
Linoit	Онлайн дошка, за допомогою якої створюються полотна, на які кріпляться стікери	http://linoit.com/home
FoxTools	Сайт, який допоможе згенерувати або прочитати QR-код	http://foxtools.ru/QR
Wordwall	Сервіс для створення інтерактивних і друкованих матеріалів. Інтерактивні вправи відтворюються на будь-якому пристрої, який має доступ до інтернету. Є можливість користуватися готовими шаблонами своїх колег	https://wordwall.net/
Kahoot	Сервіс для створення інтерактивних завдань. Дозволяє створювати тести, опитування, вікторини	https://kahoot.com/

Coggle	Сервіс для створення та спільного редагування ментальних карт. Підтримує використання зображень, індивідуальні кольорові схеми та можливість переглядати історію створення документа	https://coggle.it/
Crosswordlabs	Конструктор інтерактивних кросвордів з можливістю вбудовування в сайт або блог	https://crosswordlabs.com/
Mentimeter	Сервіс, який забезпечує миттєвий зворотний зв'язок від аудиторії. Його зручно використовувати для опитування як у режимі реального часу в аудиторії, так і віддалено. Він доступний і на мобільних пристроях, і в електронному середовищі	https://www.mentimeter.com/

Підсумовуючи, використання цифрових технологій дозволяє підняти рівень уроку «Здоров'я, безпека та добробут» на новий рівень, використовуючи різні форми навчання та види діяльності на одному уроці, ефективно контролювати знання, навички та вміння учнів. Використання цифрових технологій сприяє врахуванню психологічних та вікових особливостей учнів і підвищує їхній інтерес до вивчення біології, розвиває логічне мислення, навички пошуку інформації, групової роботи, формує критичне мислення та ключові компетентності здобувачів освіти, що в результаті покращує якість їхніх знань з цього предмету.

ВИСНОВКИ

Запровадження інтерактивних методів під час вивчення інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут» має місце на успіх. Такий метод дозволяє розв'язати проблеми при підготовці вчителя, який розуміє свою педагогічну відповідальність, фахівця, який постійно прагне до вдосконалення, розвитку і який буде вчитися протягом всього свого життя.

Потрібно організувати навчальний процес не тільки як самоосвіту з використанням традиційних методів навчання, а обов'язково має бути взаємодія вчителя і учня, спрямувати увагу не тільки на знання предмету, а звернути увагу на розвиток особистості, підготовки дітей до розв'язання проблем у житті. Адже учні Нової української школи мають не заучувати матеріал чи просто вбирати в себе знання, а мають навчитися використовувати набуті знання на практиці та в подальшому житті. Інтерактивні методи навчання, а також інноваційні технології активно залучають учнів у процес навчання, створюючи для них можливість взаємодії, експерименту та особистої участі. Адже головна ідея такого навчання – це залученість усіх учнів класу та вчителя. Інтерактивні методи роблять процес навчання більш захопливим, ефективним та адаптованим до індивідуальних потреб учнів.

Відповідно до завдань нашої наукової роботи нами були зроблені наступні висновки:

1. Проаналізувавши науково-педагогічну, методичну та біологічну літературу ми дійшли висновку, що досі не було створено повної і однозначної класифікації інтерактивних методів навчання.

Існує відсутність чіткого розмежування між інтерактивними і активними методами навчання. Один і той же метод може відноситися як до активних, так і до інтерактивних, що викликає плутанину в термінології. Існуючі класифікації інтерактивних методів навчання не враховують такої важливої функції, як самореалізація учня. Тому нами було розроблено анкетування, яке визначає доцільність впровадження інтерактивних технологій під час вивчення курсу

«Здоров'я, безпека та добробут» в середній школі, а також для кращого вивчення були розроблені анкети для батьків та педагогічних працівників школи. Дана методика мотивує дітей, оцінює, контролює, має результативний компонент.

2. В результаті виконання даної роботи ми за допомогою методу спостереження, аналізу та анкетування перевірили результативність формування рівня мотивації учнів під час вивчення інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут» у ході уроку, який проводився традиційним методом та уроку з використанням інтерактивних методів та технологій. Застосування уроку з використанням інтерактивних технологій значно збільшує кількість учнів 5 класу з високим рівнем знань.

3. В процесі нашої роботи ми розробили та провели анкетування для учнів, батьків та працівників «Гімназії с. Ласків», яке було анонімним, щоб дізнатися, як діти ставляться до курсу як навчального предмету, анкетування на вивчення реакції батьків на використання інтерактивних методів у школі, та анкетування вчителів про готовність та підтримку використання інтерактивних методів під час викладання їхніх предметів.

4. В результаті даної роботи експериментально за допомогою методу спостереження та анкетування ми перевірили результативність формування наукових понять з теми Модуля 3. «Добробут і особиста безпека». Застосування інтерактивних методів на уроках значно підвищує рівень засвоєння знань. Критеріальна оцінка засвоєння учнями наукових понять за допомогою інтерактивних технологій та традиційних методів навчання 5 класу показала, що у 5 класі відповідно до результатів дослідження ми бачимо зменшення кількості учнів з низьким рівнем знань на 50%, збільшення кількості учнів з високим рівнем знань на 50 %, при цьому кількість учнів з середнім рівнем залишається на 25 %. Застосування інтерактивних технологій при виконанні завдань значно збільшує кількість учнів з високим рівнем знань відповідно на 50 %, кількість учнів з низьким рівнем знань зменшується на 50 %. Використання інтерактивних технологій підвищує рівень знань на 25%.

Для перевірки рівня мотивації учнів при вивченні інтегрованого курсу ми також провели анкетування серед учнів 5 класу 2022 і 2023 років навчання. Згідно з формувальним експериментом ми отримали такі результати: рівень навчальної мотивації змінився.

У експериментальній групі 50% учнів мали низький рівень мотивації. Позитивне ставлення до навчання було виявлено у 75% учнів експериментальної групи. Достатній рівень мотивації мали 25% учнів експериментальної групи. Високий рівень мотивації виявили також у 25% учнів експериментальної групи. Важливо зауважити, що після використання інтерактивних технологій вже було помічено різницю в рівні мотивації між групами.

Із результатів, які ми отримали, можемо виокремити наступне: У контрольній групі високий рівень мотивації виявився у 75% учнів, достатній рівень мотивації мало 25% учнів, позитивне ставлення було в 100% випадків, а низький рівень мотивації склав 0%.

Отже, отримані результати дослідження дозволяють нам зробити висновок, що використання інтерактивних методів навчання при вивченні курсу «Здоров'я, безпека та добробут» у середній школі збільшує рівень знань учнів, мотивує дітей до навчання, заохочує робити завдання, сприяє розвитку креативності та творчих здібностей учнів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

0. Facione P. A. Critical thinking: A statement of expert consensus for purposes of educational assessment and instruction – The Delphi report. Millbrae, CA: California Academic Press. (1990).
1. Lipman M. Critical Thinking: What Can it Be? Educational Leadership. 1988. № 46(1), pp. 38-43.
2. Paul R., Binker A., Martin D. & Adamson K. Critical Thinking Handbook. Santa Rosa, CA: Foundation for Critical Thinking, 1995. p. 56.
3. Авершин А. О., Яковенко Т. В. Формування критичного мислення у студентів інженерно-педагогічних ВНЗ. Збірник наукових праць: Проблеми інженерно-педагогічної освіти 2009. №24 – 25. 134 – 145с.
4. Баюрко Н .В. Використання інтелектуальних карт на уроках біології та екології у старшій школі//Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми Випуск 57 . 24-30с.
5. Вайнстейн М. Каркас для критического мышления. Постметодика, 2005. № 2 (60). 42–45с.
6. Вакалюк Т. А. Використання інформаційно-комунікаційних технологій в загальноосвітніх школах для підвищення якості освіти / Вакалюк Т. А., Шевельова М. К. // Інформаційно-комунікаційні технології як засіб підвищення якості освіти/ Зб. наук. гр. [ред. кол.: В.Є. Берека (гол) та ін.].Хмельницький: Видавництво ХОППО, 2015. 40 – 45с.
7. Ващенко Л. С. Про результати вивчення стану критичного мислення ліцеїстів / Л. С. Ващенко // Біологія і хімія у рідній школі. 2017.№ 2. 42–46с.
8. Воскобойникова Н.О. Використання методу крос сенс на уроках біології з метою активізації пізнавальної діяльності учнів
9. Вукіна Н.В., Дементієвська Н.П. Критичне мислення: як цього навчати. Науково-методичний посібник. Х.: Основа Тріада+, 2007. 112с.
10. Вукіна Н. В., Дементієвська Н. П., Сущенко І. М. Критичне

мислення: як цьому навчати: Науково-методичний посібник / За наук. ред. О. І. Пометун. Харків, 2007. 190 с.

11. Гончаренко С.У. Педагогічні дослідження: Методологічні поради молодим науковцям/С.У. Гончаренко. Київ, Вінниця: ДОВ Вінниця, 2008. 278 с.

12. Гончарова Л. В. Інтегрований урок як напрям інтерактивного навчання. // Біологія, № 3, 2006. 27 – 31с.

13. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: посібник/ 2-ге вид., допов. Київ: Академвидав, 2012.

14. Державний стандарт базової середньої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#n16>

15. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій/ Автор-укладач Н.П. Наволокова. 2-ге вид. Х.:Основа , 2012. 176с.

16. Інновації як основа змін освітньої практики. Інформаційно-методичний збірник. URL: <http://poippo.pl.ua/file/book/innovac%20surotenko%201.pdf> (дата звернення 06.10.2023)

17. Інноваційні педагогічні технології у системі непевної професійної освіти. Монографія: за ред. С.С.Вітвицької, доктора педагогічних наук, професора. Житомир: Полісся, 2015. 368с.

18. Киверялг А. А. Методы исследования в профессиональной педагогике. Таллин: Валгус, 1980. 334 с.

19. Ковальчук В.І. Інноваційні підходи до організації навчального процесу / В.І. Ковальчук. К.: Шкільний світ, 2011. 128 с

20. Козаченко Н. Критичне мислення: філософія та педагогіка. Актуальні проблеми духовності. 2021. Вип. 22. 251-271с.

21. Козира В.М. Технологія розвитку критичного мислення у навчальному процесі: навчально-методичний посібник для вчителів. Тернопіль: ТОКІППО, 2017. 60с.

22. Кловак Г.Т. Основи педагогічних досліджень: навч. посіб. /

Г.Т.Кловак Чернігів: Чернігівський державний центр науково-технічної і економічної інформації, 2003. 260 с.

23. Комарницька Т. Інноваційні технології. Використання на уроках теоретичного навчання //Профтехосвіта, 2020, №3(135). 8-19с.

24. Корольчук М. С. Теорія і практика професійно-психологічного відбору / М. С. Корольчук, В. М. Крайнюк. К.: НікаЦентр, 2012. 532 с.

25. Критичне мислення: ключові характеристики та вправи для його розвитку. URL: <http://etwinning.com.ua/content/files/659841.pdf> (дата звернення 06.10.2023)

26. Критичне мислення в епоху інформаційних війн. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://youtu.be/pNjdMnw9Q6Y>

27. Критичне мислення: сутність, пошуки, досвід. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.slideshare.net/metod_1/ss-43423651

28. Критическое мышление. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://youtu.be/75p9bpqB10g>

29. Кругляк М. І. Критичне мислення. Матеріали III частини онлайн-курсу Логіка, аргументація, критичне мислення / М. І. Кругляк . Київ, 2021. 193с.

30. Ліпман М. Чим може бути критичне мислення //Вісник програм шкільних обмінів. 2006. №27. 17–18с.

31. Ліпман М. Критичне мислення: чим воно може бути? // Постметодика, 2005, №2(60) 33-41с. – Режим доступу: <http://poippo.pl.ua/pm/pdf-1-f-w/PM-60.pdf>

32. Макаренко В. М., Туманцова О. О. Як опанувати технологію формування критичного мислення. Харків:Основа:Тріада +, 2008. 293с.

33. Матяш Л.А. Біологічні кроссенси URL: <https://naurok.com.ua/biologichni-krossensi-142874.html>

34. Мохнюк О. Розвиток критичного мислення учнів ПТНЗ на уроках економіки / О. Мохнюк // Інноваційний досвід у професійнотехнічній освіті: щомісячний науково-методичний веб-журнал. 2010. № 6. 106-109с. URL: http://proftekhosvita.org.ua/static/files/journal_PTO_06.pdf. (дата звернення

14.10.2022)

35. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. Бібліотечні електронні ресурси та технології. URL:

http://nbuv.gov.ua/e_technology?field_e_technology_tid=444&field_yfpdf_tid=All

(дата звернення: 12.09.2022)

36. Навчальний календарик розвитку критичного мислення. Робочий зошит для дітей старшого дошкільного віку / Степанова Н. М. Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2020. 73 с.\

37. Національна стратегія розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі : схвалено Указом Президента України від 25 травня 2020 року № 195/2020. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/195/2020#Text>

38. Національний план заходів щодо неінфекційних захворювань для досягнення глобальних цілей сталого розвитку : затв. розпорядженням Кабінету Міністрів України від 26 липня 2018 р. № 530-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/530-2018-%D1%80#Text>

39. Новиков Д.А. Статистические методы в педагогических исследованиях (типовые случаи)/ Д.А. Новиков. М.:МЗ Пресс,2004.67 с.

40. Півненко, Ю., Прус, С. Сучасний інструментарій вчителя основ здоров'я: компетентнісно орієнтовані завдання : навч.-метод. посібник. Запоріжжя : СТАТУС, 2021. 116 с.

41. Пометун О. І. Основи критичного мислення: навчальний посібник для учнів старших класів загальноосвітньої школи / О. І. Пометун, Л. М. Пилипчатіна, І. М. Сущенко, І. О. Баранова. Тернопіль: Навчальна книга, Богдан, 2010.216 с.

42. Пометун О.І. Урок, що розвиває критичне мислення. 70 методів в одній книзі: навч.-метод.посіб. К., 2020. 104с

43. Пометун О.І., Пилипчатіна Л.М., Сущенко І.М., Баранова І.О.. Основи критичного мислення: посібник для учнів 10 (11) класів загальноосвіт. навч. закл.. – Київ: Освіта, 2016. 192 с.

44. Пометун О.І., Пироженко Л. В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. Київ: А.С.К., 2004. 192с.
45. Пометун О.І., Суценко І.М. Навчаємо мислити критично. Посібник для вчителів. Д.:Ліра, 2016. 144 с.
46. ПометунО., Суценко І., Основи критичного мислення: методичний посібник для учителів.Д.:Ліра, 2016. 140с.
47. Пометун О.І., Суценко І.М. Путівник з розвитку критичного мислення в учнів початкової школи: методичний посібник для вчителів. Київ, 2018. 96 с.
48. П'ять порад щодо критичного мислення TED Ed URL: <https://www.youtube.com/watch?v=TnjDh2vQt3Y> (дата звернення: 06.10.2023)
49. Роззавко А. Технології критичного мислення. Уроки економіки в закладах професійної (професійно-технічної) освіти//Профтехосвіта, 2020, №4(136) 72-77с.
50. Ромась А.В., Барна Л.С. Формування критичного мислення школярів на уроках біології. Матеріали наукових читань, присвячених 120-річчю відкриття подвійного запліднення у покритонасінних рослин професором Університету святого Володимира С. Г. Навашиним. Тернопіль : Вектор, 2019. 174–176с.
51. Солошко Н. Методика критичного мислення як інструмент самостійного опанування навчального матеріалу// Всесвітня література, 2005. №2. 21с.
52. Сучасний урок у початковій школі. 33 уроки з використанням технології критичного мислення//Упоряд. Г.О.Ярош, Н.М. Седова. Х.:Основа, 2005. 240с.
53. Терно С. О.Критичне мислення–сучасний вимір суспільствознавчої освіти /С. О. Терно. Запоріжжя: Просвіта, 2009. 268 с.
54. Типова освітня програма для 5–9 класів закладів загальної середньої освіти: Наказ МОН України від 19.02.2021 № 235. URL: <https://drive.google.com/file/d/1b9Xkh0UQHaX52oxTz6ZzMgm9WUurHadb/view>

55. Ягенська Г.В. Урізноманітнення завдань як засіб реалізації компетентнісного підходу до навчання біології у школі / Ягенська Г. // Біологія і хімія в рідній школі, 2018. №1. 13-20с.

56. Ярош О., Седова М. Сучасний урок у початковій школі. 33 уроки з використанням технології критичного мислення. Харків: Основа, 2005. 240с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Анкета для учнів: «Визначення рівня мотивації учнів при вивченні інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут»».

1. Як часто Ви відчуваєте зацікавленість у темах пов'язаних зі здоров'ям та безпекою?

- постійно
- часто
- рідко
- майже ніколи

2. Як Ви оцінюєте своє знання про важливість здорового способу життя?

- високо
- середньо
- низько

3. Чи вважаєте Ви, що теми які вивчаються на уроці «Здоров'я, безпека та добробут» важливими для свого щоденного життя?

- так
- ні

4. Чи впливає рівень Вашої мотивації на успішність вивчення предмету?

- так
- ні
- важко відповісти

5. Як часто Ви звертаєте увагу на здоров'я та безпеку своїх друзів та сім'ї?

- постійно
- часто
- рідко
- майже ніколи

6. Чи впливає добробут на загальний стан людини?

- так

- ні

- важко відповісти

7. Як Ви оцінюєте важливість використання інтерактивних методів навчання в процесі вивчення предмету «Здоров'я, безпека та добробут»?

- дуже важливо

- важливо

- нейтрально

- не важливо

8. Чи вважаєте Ви, що інтерактивні методи можуть поліпшити вашу мотивацію та розуміння цих тем?

- так

- ні

- маю сумніви

9. Які модулі в інтегрованому курсі «Здоров'я, безпека та добробут» Вас особисто цікавлять?

- модуль 1. Добробут

- модуль 2. Добробут і вміння вчитися

- модуль 3. Добробут і особиста безпека

- модуль 4. Добробут і особисте здоров'я

- модуль 5. Добробут і підприємливість

10. Чи вважаєте Ви, що вивчення цих тем може вплинути на Ваш спосіб життя та рішення, які Ви приймаєте?

- так

- ні

У курсі «Здоров'я, безпека та добробут» це анкетування може бути використана для визначення рівня шкільної мотивації у дітей 5 та 6 класу. Це допоможе вчителю зрозуміти, як дитина ставиться до навчання, і в разі необхідності надати їй необхідну допомогу.

Анкета для батьків: «Дослідження реакції батьків на інтерактивні методи навчання»

1. Як Ви розумієте поняття «Інтерактивні методи навчання»?

- А) методи, що використовують велику кількість підручників
- Б) методи, які включають активну участь учнів в процес навчання
- В) методи, орієнтовні на пасивне слухання навчального матеріалу

2. Яка, на Вашу думку, є головна перевага інтерактивних методів для Ваших дітей?

- А) зменшення навантаження на вчителів
- Б) активна участь та залучення дітей у навчальний процес
- В) забезпечення додаткового відпочинку на уроках

3. Як би Ви оцінили рівень зацікавленості Вашої дитини в навчанні за допомогою інтерактивних методів?

- А) високий
- Б) середній
- В) низький

4. Чи вважаєте Ви, що інтерактивні методи сприяють кращому засвоєнню навчального матеріалу?

- А) так
- Б) ні
- В) нейтрально

5. Яка Ваша остаточна думка щодо використання інтерактивних методів навчання у школі?

- А) позитивна, бачу користь для дітей
- Б) сумніваюсь, потрібно більше інформації
- В) негативна, вважаю це зайвим

6. Як часто Ви спілкуєтеся зі своєю дитиною щодо її вражень від уроків?

- А) регулярно
- Б) час від часу
- В) рідко

7. Чи відомо Вам про те, як саме вчителі використовують інтерактивні методи у школі?

- А) так
- Б) ні
- В) не впевнений/впевнена

8. Як саме Ви визначаєте успішність шкільного навчання своєї дитини?

- А) високі оцінки
- Б) зацікавленість та активна участь
- В) інше (вказати)

9. Чи була у Вас можливість брати участь у заходах, де діти демонструють свої навчальні досягнення?

- А) так
- Б) ні
- В) не пам'ятаю

10. Як Ви бачите перспективи використання інтерактивних методів навчання в школі в майбутньому?

- А) позитивно, вірю в їхню ефективність
- Б) сумніваюсь, потрібно більше часу для оцінки
- В) негативно, вважаю що це мода

Анкета для вчителів: «Готовність та підтримка використання інтерактивних методів у педагогічній діяльності»

1. Як Ви оцінюєте свою готовність до використання інтерактивних методів у викладанні своїх предметів?

- висока
- середня
- низька

2. Чи вважаєте Ви, що інтерактивні методи можуть поліпшити залученість учнів до вивчення вашого предмета?

- так
- ні

3. Як часто Ви використовуєте інтерактивні методи на своїх уроках?

- регулярно
- час від часу
- рідко

4. Які труднощі Ви відчуваєте при використанні інтерактивних методів?

- (ваша відповідь) Підготовка матеріалів, залученість кожного учня

5. Чи вважаєте Ви, що навчальні програми надають достатню підтримку для впровадження інтерактивних методів в освіті?

- так
- ні

6. Які інтерактивні методи Ви вважаєте найбільш ефективними у досягненні своїх цілей?

- (ваша відповідь) «Прес», «Мікрофон», «Метод проєктів», інноваційні технології

7. Чи взаємодієте Ви з іншими вчителями для обміну досвідом та матеріалами стосовно використання інтерактивних методів?

- так
- ні

8. Як батьки реагують на інтерактивні методи у Вашому викладанні?

- позитивно
- нейтрально
- негативно

9. Чи вважаєте Ви необхідним отримання додаткової підготовки для більш ефективного використання інтерактивних методів?

- так
- ні

10. Які підтримуючі ініціативи Ви б вважали корисними для покращення використання інтерактивних методів

- (ваша відповідь) Круглі столи, зустрічі, відкриті уроки

Додаток Б

*Додаток В***Тести для перевірки засвоєння Модуля 3. Добробут і особиста безпека****1. Що таке добробут?**

- фізичне здоров'я
- загальне благополуччя
- здатність до навчання

2. Як правильно визначити свої почуття добробуту?

- по величині кишенькових грошей
- за наявністю багатства
- слухаючи власні потреби та відчуття

3. Чому важливо регулярно виконувати фізичну активність?

- допомагає збільшити вагу
- знижує ризик захворювань і покращує настрій
- веде до втоми і слабкості

4. Як можна забезпечити свою особисту безпеку в мережі Інтернет?

- надсилати особисті дані невідомим особам
- використовувати складні паролі та бути обережним у спілкування
- ігнорувати всі попередження про безпеку

5. Які аспекти допомагають зберегти емоційний добробут?

- ізоляція від інших людей
- розмови з близькими, виявлення вдячності та розвивання позитивних думок
- залежність від наркотиків

6. Як правильно доглядати за своїм психічним станом?

- ігнорувати стрес та проблеми
- вчасно розпізнавати та вирішувати проблеми, звертаючись за допомогою
- використовувати алкоголь для розвантаження

7. Що включає в себе поняття «здоровий спосіб життя»?

- відсутність фізичних вправ
- здорова харчова поведінка, фізична активність та відсутність шкідливих звичок

- постійне вживання фаст-фуду

8. Як можна впливати на своє здоров'я через правильне харчування?

- через вживання обмеженої кількості овочів та фруктів

- збалансоване харчування з урахуванням різноманіття груп продуктів

- вживання великої кількості солі та цукру

9. Як уникнути травм під час фізичної активності?

- виконувати вправи без опори на вчителя

- постійно перевантажувати своє тіло

- дотримуватися правил безпеки, виконуючи вправи та спортивні ігри

10. На скільки важливе здоров'я для досягнення успіху в навчанні?

- здоров'я не має впливу на успіх в навчанні

- здоров'я може покращити концентрацію та ефективність навчання

- успіх в навчанні можливий тільки за умови великої кількості занять спортом